

Ziektenleer en Anatomie

Demo

Ⓢ SORAG-Akademie

INLEIDING

Bij de SORAG-Akademie heb je de keuze uit een groot aantal opleidingen op medisch gebied. Op onze website www.sorag.nl lees je de nodige informatie over de inhoud van de verschillende cursussen, de studieduur en de mogelijkheden om het geleerde in de praktijk toe te passen.

Het maken van een keuze voor een bepaalde cursus is niet altijd even gemakkelijk. Voldoet de cursus wel aan mijn verwachtingen en hoe ziet de inhoud er uit? Welke onderwerpen komen aan de orde en wat kan ik er verder nog van verwachten?

Deze kosteloze proefles geeft je in veel opzichten antwoord op deze vragen. Je zult merken dat we je via de lessen rechtstreeks aanspreken en je daarmee persoonlijk in het leerproces betrekken. Daardoor leer je via de opleiding van de SORAG-Akademie ook bepaalde aspecten van jezelf kennen, waardoor je later nog beter in staat zult zijn om het geleerde in praktijk te brengen.

Na het afronden van je studie en het insturen van het huiswerk (per post of het SORAG-internet huiswerkprogramma) ontvang je vanzelfsprekend kosteloos een studieverklaring en bij de meeste opleidingen kun je ook kiezen voor het afleggen van een examen teneinde het diploma te behalen. De diploma's worden door een aantal beroepsorganisaties erkend, waaronder de Stichting Gezondzorg. Verschillende zorgverzekeraars zijn in dat geval bereid om de consultkosten van behandelde patiënten te vergoeden.

Schriftelijk studeren is afstandsonderwijs, maar dat zegt nog niet dat thuis studeren een eenzame bezigheid is. Via het huiswerk kun je contact maken met je persoonlijke docent en via Studiecontact van de SORAG-Plaza (www.sorag.nl/plaza) maak je gemakkelijk contact met je medecursisten. En voor alle andere vragen staat je studiebegeleider voor je klaar. Ook zijn er voor een aantal opleidingen praktijkdagen waaraan je desgewenst deel kunt nemen.

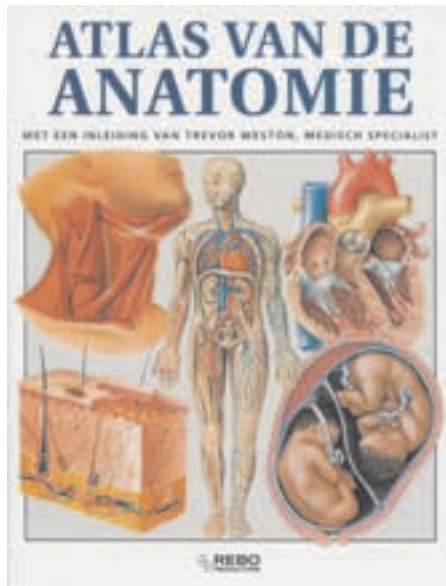
Voor het volgen van deze cursus heb je geen verdere studieboeken nodig, en wanneer dat toch het geval is krijg je deze bij de eerste les zonder verdere kosten thuisgestuurd. Als cursist heb je via de SORAG-Plaza toegang tot de uitgebreide SORAG internetbibliotheek.

Wanneer je een complete les als proefles wilt ontvangen kun je deze tegen betaling aanvragen via onze website. De kosten van deze proefles worden, wanneer je besluit om de betreffende cursus te gaan volgen, in mindering gebracht op het lesgeld.

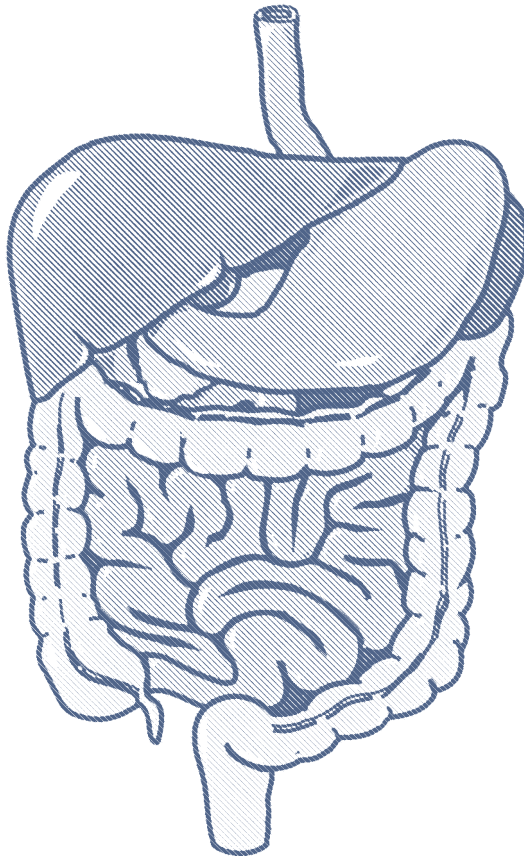
Wij hopen je binnenkort als cursist van de SORAG-Academie welkom te mogen heten.

Met vriendelijke studiegroeten

Frits Groenestijn
directeur

Bij deze cursus ontvang je de
Atlas van de Anatomie

In de volgende les besteden we aandacht aan de voor de spijsvertering van belang zijnde lever en alvleesklier

DE LEVER

De lever (*hepar*) is de grootste en zwaarste klier van ons lichaam. Ze weegt zo'n anderhalve kilogram, terwijl dit bij forse personen soms wel twee kilogram kan zijn. De lever ligt rechtsboven in de buik, meteen onder het middenrif. De voorkant is bol, terwijl de achterkant plat is. In een lichte indeuking aan de onderkant van de lever ligt de galblaas. De lever heeft vele functies en is daarom van vitaal belang. Voordat we de werking van de lever onder de loep nemen, kijken we eerst eens naar de verschillende leverfuncties.

DE LEVERFUNCTIES

De lever heeft een groot aantal functies die je grofweg kunt verdelen in:

- opslag van voedingsstoffen;
- productie van gal;
- vorming van vitaminen;
- ontgifting;
- vorming van antistoffen;
- regulering van de wateruitscheiding;
- bloedreservoir.

OPSLAG VAN VOEDINGSSTOFFEN

De voedingsstoffen uit het darmkanaal worden na vertering in de bloedbaan opgenomen en

naar de lever vervoerd via de poortader (*vena portae, vena portalis*). Verschillende voedingsstoffen worden in de lever opgeslagen en daarna regelmatig aan de bloedbaan afgegeven. Daarmee zorgt de lever ervoor dat er na het gebruiken van een maaltijd niet opeens grote hoeveelheden voedingsstoffen in de bloedbaan terechtkomen. De lichaamsweefsels hebben daardoor de kans om gedurende een groot deel van de dag een geregelde hoeveelheid voedingsstoffen in zich op te nemen.

Ook houdt de lever het suikergehalte (*glucosegehalte*) van het bloed op peil. Is er teveel glucose in de bloedbaan, dan wordt dit in de vorm van glycogeen in de lever opgeslagen. Daalt het suikergehalte van het bloed, dan wordt het glycogeen in glucose omgezet en in de bloedbaan gebracht.

Daarnaast kan de lever uit melkzuur glycogeen maken: melkzuur komt vrij bij gebruik van de spieren. Het melkzuur wordt via de aderen naar de lever gevoerd, daar weer 'gerecycled' tot glycogeen en vervolgens als de voedingsstof glucose aan de spieren afgegeven. Van sommige eiwitten kan de lever eveneens glucose maken, gestimuleerd door de hormonen van de bijnierschors.

Het leverweefsel neemt een gedeelte van de eiwitten (*aminozuren*) op die via de poortader worden aangevoerd, vooral *albumine* en *fibrinogeen*. Bij de afbraak van eiwitten in het lichaam ontstaat ammoniak, een giftige stof die in de nieren en in de lever wordt omgezet in *ureum*, dat onschadelijk is en tenslotte wordt uitgeplast.

Alsof er geen einde aan komt, is de lever ook in staat om vetzuren af te breken. Daarnaast kunnen enkele lipoiden, cholesterol en triglyceriden door de lever 'bewaard' worden.

PRODUCTIE VAN GAL

De galvloeistof die in de lever wordt geproduceerd en uitgescheiden is van essentieel belang voor de vertering van de vetten in ons voedsel. Bij een verminderde of verhoogde galproductie ontstaan er altijd problemen met de vetstofwisseling.

VORMING VAN VITAMINEN

De lever is in staat om carotine (*caroteen*), een zogenaamde provitamine, om te zetten in vitamine A. Onder invloed van vitamine K wordt protrombine gevormd, dat van belang is voor de bloedstolling. Ook is de lever in staat om vitamine C, vitamine E en een aantal vitaminen van de B-groep tijdelijk op te slaan en later weer af te geven.

ONTGIFTING

De lever kan giftige producten uit de bloedbaan vangen en aan een andere stof binden. Soms worden deze stoffen ook chemisch omgezet, waardoor het aanvankelijk giftige product wordt gevormd tot een onschadelijke stof. Deze stoffen worden met behulp van de gal en de urine uit het lichaam verwijderd. De cellen van Kupffer zorgen ervoor dat de lever in staat is ijzer, kwik, arseen en strychnine op te slaan.

VORMING VAN ANTISTOFFEN

De vorming van antistoffen is eveneens een belangrijk facet van de leverwerking. Daarmee

vormt het een onderdeel van het lymfatisch afweerstelsel.

REGULERING VAN DE WATERUITSCEIDING

De lever heeft invloed op het uitscheidingsvermogen van de nieren en reguleert op die manier in belangrijke mate de wateruitscheiding en daarmee ook de afvoer van afvalstoffen en giftige producten.

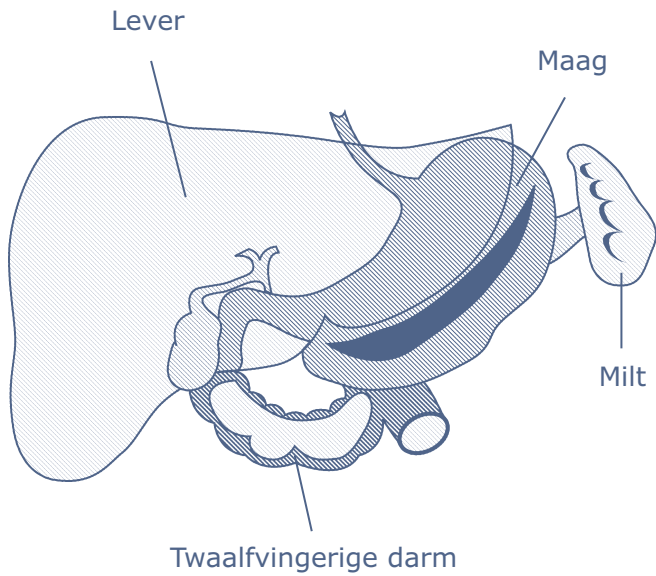
BLOEDRESERVOIR

Doordat de lever over een groot aantal haarvaatjes (*capillairen*) beschikt kan dit orgaan heel veel bloed opnemen. Bij uitzetting van de capillairen kan op die manier een behoorlijke voorraad bloed worden opgeslagen, waardoor de bloeddruk enigszins kan dalen. Door het slinken van de capillairen kan de lever binnen zeer korte tijd extra bloed in de bloedsomloop brengen.

OPBOUW VAN DE LEVER

De lever bestaat uit twee delen: de rechterkwab, die zeer groot is, en de linkerkwab, die veel kleiner is. De linkerkwab ligt voor de maag en kan daardoor minder ruimte innemen. Aan de onderkant van de lever ligt een poort (*hilus*) waarin de poortader (*vena portae, vena portalis*) en de leverslagader (*arteria hepatica*) liggen. Ook komen op die plaats de grote galgang (*ductus choledochus*) en de leverbuis (*ductus hepaticus*) naar buiten.

Zowel de leverslagader als de poortader splitsen zich in de lever in twee takken, waarbij de ene tak naar de rechter leverkwab gaat en de andere

De ligging van de lever en de omliggende organen

naar de linker. Van daaruit vertakken de bloedvaten zich in de leverlobjes.

DE LEVERBUIS

De leverbuis (*ductus hepaticus*) komt in de leverpoort tevoorschijn en zorgt voor de afvoer van de gal uit de rechter en de linker leverkwab naar de galblaas.

Het oppervlak van de lever is glanzend en glad vanwege het sterke vlies dat er omheen zit. Het orgaan maakt een zeer massieve indruk en is normaal gesproken roodbruin van kleur. Door ziekte of een ongezonde leefwijze kan de lever echter een andere kleur krijgen. De lever rust op de ingewanden van de buik, maar wordt ook door het buikvlies omgeven en is opgehangen aan de onderzijde van het middenrif (*diafragma*).

OPBOUW VAN HET LEVERWEEFSEL

Het werkzame leverweefsel bestaat uit een zeer groot aantal leverlobjes (*lobuli*) die gemiddeld 2,5 millimeter lang en 1 millimeter dik zijn. De meeste van deze lobjes hebben de vorm van een vijf- of zeshoek. In deze leverlobjes liggen de levercellen, terwijl aan de hoeken van elk leverlobje, in bindweefsel, een kleine vertakking van de poortader ligt, een kleine vertakking van de leverslagader en een klein galgangetje. Binnenin elk lobje speelt zich een fascinerend en uitgebreid chemisch proces af.

De leverlobjes zijn als het ware op elkaar gestapeld en vormen een leverkwabje. Het centrale adertje van zo'n leverkwabje krijgt een behoor-

lijke hoeveelheid bloed te verwerken, maar de stroomsnelheid in de lever is laag. Daardoor zijn de lagen levercellen in staat om voldoende voedsel en zuurstof uit het bloed te halen. De voedingscellen worden aangevoerd door de poortader die niet alleen bloed uit het darmgebied naar de lever stuwt, maar ook bloed uit de maag, de alvleesklier en de milt. De afvoer van het bloed geschiedt naar de onderste holle ader (*vena cava inferior*) die tenslotte in het hart uitkomt.

LEVERONDERZOEK

Het functioneren van de lever kan op verschillende manieren worden onderzocht. We onderscheiden daarbij de directe en de indirecte onderzoeksmethoden.

DIRECT LEVERONDERZOEK

Bij het directe leveronderzoek wordt met de hand door middel van voelen de omtrek van de lever door de buikwand afgetast. Het is mogelijk om door middel van een klein gaatje in de buik en het inblazen van lachgas met een kijkinstrument de lever aan de buitenkant te observeren (*laparoscopie*). Bij ernstige leveraandoeningen wordt soms ook een stukje leverweefsel met behulp van een punctie weggenomen en microscopisch onderzocht.

INDIRECT LEVERONDERZOEK

Bij het indirecte leveronderzoek wordt vooral gekeken naar het functioneren van de lever. Omdat de lever nogal wat verschillende functies heeft, zijn er ook verschillende onderzoeksmethoden.

- **Enzymbepaling** is een belangrijk onderzoek waarbij kan worden nagegaan of levercelmembranen beschadigd zijn. Is dit namelijk het geval dan kunnen bepaalde enzymen in het bloed komen, hetgeen door bloedonderzoek kan worden aangetoond.
- **Bilirubineonderzoek**, waarbij in het bloedplasma het gehalte aan galkeurstof wordt gemeten.
- **Eiwitvlokkingsproef**, waarbij soms te weinig eiwitten worden gevonden die zich kwalitatief anders gedragen dan normaal. Hieruit kan beschadiging van de lever blijken, daar een beschadigde lever vaak niet in staat is om op de juiste wijze eiwitten op te bouwen.
- **Uitscheidingsproef**, een onderzoek naar de capaciteit van de lever bij het uitscheiden in het algemeen. Via een injectie wordt broomsulfaleïne (BSP) in de bloedbaan gebracht. Binnen een bepaald tijdsbestek dient nagenoeg de gehele hoeveelheid BSP door de lever te zijn opgenomen. Is dit niet het geval, dan is er sprake van een niet goed functionerende lever.
- **Stapelingsproef**, geeft aan of de lever nog in staat is om stoffen op te slaan (stapelen). Door de patiënt wordt de suikerstof galactose ingenomen, waarna deze stof enige tijd later alleen in zeer kleine hoeveelheden in de urine afscheiden mag worden.

LEVERAANDOENINGEN

Leverziekten komen vrij algemeen voor en er zijn ook nogal wat verschillende soorten leveraandoeningen. Sommige aandoeningen worden veroorzaakt door het binnendringen van micro-organismen, terwijl andere weer voortkomen uit een verkeerde leefwijze, bijvoorbeeld ongezonde voeding en het gebruik van veel alcohol. Ook het in aanraking komen met bepaalde chemische stoffen en het gebruik van bepaalde geneesmiddelen kan een leverbeschadiging veroorzaken. Alhoewel de lever in staat is om veel gifstoffen onschadelijk te maken, hebben sommige giftige stoffen toch een verwoestende invloed op het leverweefsel. Een aantal leverziekten zullen we nader gaan bekijken.

GEELZUCHT

Geelzucht (*icterus*) is eigenlijk geen ziekte maar een symptoom van een verkeerd functionerende lever. Kenmerkend voor geelzucht zijn:

- gele verkleuring van de huid;
- gele verkleuring van de harde oogrok;
- gele verkleuring van de slijmvliezen.

De mate van vergeling is afhankelijk van de concentratie van galkleurstof (*bilirubine*) in het bloed. Geelkleuring van de huid en de slijmvliezen treedt meestal op wanneer het gehalte aan bilirubine hoger is dan 1,5 milligram per 100 milliliter bloedserum. Wanneer iemand geelzucht heeft

is dit altijd een teken van het niet goed functioneren van de lever of een leverziekte. Er kunnen verschillende oorzaken zijn die we nu nader gaan bekijken.

HEPATOGENE ICTERUS

We spreken van hepatogene icterus wanneer de geelzucht wordt veroorzaakt door beschadiging van levercellen, waardoor de transportverwerking en de uitscheiding in de levercellen onvoldoende is. De galkleurstof kan daardoor in de bloedbaan terechtkomen en geelzucht veroorzaken, terwijl we tevens bilirubine in de urine aantreffen (*bilirubinurie*).

Vaak is er sprake van een infectie en een daarvoor optredende leverontsteking. Die infectie kan van bacteriële aard zijn, maar ook door virussen worden veroorzaakt. Ook bij zwangerschapsvergiftiging, schildklieraandoeningen, ernstige verbrandingen en vergiftiging door chemicaliën of geneesmiddelen zien we wel hepatogene icterus optreden.

STUWINGSICTERUS

Geelzucht kan ook ontstaan doordat de galafvoer gestoord is en de gal dus niet in de darm kan afvloeien. Hierdoor komen bilirubine en galzuren in het bloed terecht. In veel gevallen van stuwingsicterus bevindt zich een steen in de galbuis (*ductus choledochus*) of de leverbuis (*ductus hepaticus*), die daardoor wordt afgesloten. Er ontstaat stuwings van gal en kleurstof in de lever en deze worden vervolgens door het bloed opgenomen.

Een ernstige oorzaak van stuwingsicterus is kanker van de galwegen, van de kop van de alvleesklier of van de twaalfvingerige darm. Een enkele keer is ook sprake van darmparasieten in het binnenste van de galwegen waardoor deze worden afgesloten. Doordat de galzouten niet in de darm kunnen komen, raakt de vetstofwisseling ontregeld en komt het vet bijna geheel onverteerd met de ontlasting naar buiten, waardoor deze nagevoelbaar ontkleurd is (*stopverffaeces*).

HEMOLYTISCHE ICTERUS

We spreken van hemolytische icterus wanneer er sprake is van een verhoogde bloedafbraak waarbij veel *hemoglobine*, waaruit de galkleurstof door de lever wordt gemaakt, wordt afgebroken. In feite is er in een dergelijk geval geen sprake van het niet goed functioneren van de lever, maar is er iets niet in orde met de aanmaak en afbraak van het bloed.

GENEESMIDDELICTERUS

Geelzucht onder invloed van geneesmiddelen levert meestal geen echt leverletsel op. De geneesmiddelen veroorzaken een verminderde opname van de levercellen, iets dat bij het staken van het geneesmiddelgebruik ophoudt. Door langdurig gebruik kan echte leverbeschadiging optreden en daarmee chronische vormen van geelzucht.

ZWANGERSCHAPSICTERUS

We kennen twee vormen van geelzucht bij zwangerschap. De eerste vorm is icterus tijdens de zwangerschap, hetgeen 1 op 1500 zwangere vrouwen treft. In de meeste gevallen is er sprake

van een leverontsteking door een infectie met virussen (*virushepatitis*).

Daarnaast kennen we geelzucht als gevolg van de zwangerschap. Er kan sprake zijn van een acute vetlever maar ook van stapeling van gal in de lever. Dit gaat meestal gepaard met zwangerschapsjeuk (*pruritus gravidarum*) en soms misselijkheid en gebrek aan eetlust. Het meest komt deze aandoening voor in de laatste drie maanden van de zwangerschap. Wanneer een vrouw eenmaal deze ziekte gehad heeft, zie je dit bij een volgende zwangerschap vaak terugkeren.

GELE BABY

Heel wat baby's kleuren binnen enkele dagen na de geboorte geel, een vorm van geelzucht (icterus neonatorum) die wordt veroorzaakt door het feit dat de lever het aanbod van bilirubine nog niet kan verwerken. Door de baby aan het normale daglicht bloot te stellen wordt de huid meestal al snel lichter en vindt ook de lever binnen korte tijd een balans in de uitscheiding van bilirubine in het galvocht.

LEVERONTSTEKING

Leverontsteking (*hepatitis*) komt in een aantal verschillende vormen voor. In veel gevallen is het leverweefsel diffuus ontstoken, terwijl de ziekte soms gepaard gaat met geelzucht, iets dat echter niet altijd optreedt.

Er zijn verschillende vormen van hepatitis, waarvan we de twee in onze streek meest voorkomende soorten, hepatitis A en B, zullen bespreken. Er zijn nog een aantal andere soorten die vooral

in Azië voorkomen of een zeer gespecialiseerde behandeling vereisen.

HEPATITIS A

Hepatitis A (*hepatitis infectiosa, hepatitis acuta, epidemische hepatitis*) komt veruit het meest voor. Er zijn twee oorzaken te onderscheiden:

- **steriele oorzaken**, door stuwing van gal via de leverader en vergiftiging door gifstoffen, het gebruik van geneesmiddelen en alcohol-misbruik;
- **asteriele oorzaken**, waarbij sprake is van een infectie met micro-organismen vanuit een ontstoken galblaas. De lever kan rechtstreeks worden besmet via de mond en door ongewassen en ongekookt voedsel en water. Ook de ontlasting van de patiënt of de drager van de ziektekiemen kan een infectie veroorzaken. Hepatitis infectiosa komt erg veel voor in de tropen.

De patiënt klaagt over gebrek aan eetlust of zelfs een sterke tegenzin in eten, waarbij hij braakt en soms matige, en mogelijk ook hoge, koorts heeft. Direct hierna verschijnt er geelzucht, is de urine donkergekleurd en de ontlasting juist erg licht van kleur. De ziekte heeft een vrij lange incubatietijd, namelijk ongeveer zes weken. De therapie bestaat meestal uit bedrust en het voorschrijven van een licht verteerbaar en vetarm dieet. Sommige patiënten knappen binnen enkele weken op, terwijl andere daar maanden over doen. Een enkele keer wordt de ziekte chronisch.

CHRONISCHE LEVERONTSTEKING

Grofweg onderkennen we twee soorten chronische leverontsteking (*hepatitis chronica*). Bij *chronisch persisterende hepatitis* is de lever meestal gezwollen en klaagt de patiënt over vermoeidheid. Meestal stabiliseert de ziekte zich en soms geneest deze ook weer, maar dan wel pas na maanden of zelfs na jaren.

Anders is het met de *chronisch agressieve hepatitis* waarbij veretting veel verwoesting kan aanrichten in en rond de levercellen en het weefsel onherstelbaar beschadigd kan raken. Bij deze vorm van leverontsteking zie je dat de ziekte een langduriger verloop heeft dan bij een acute hepatitis en dat er ook sprake is van acute fasen in het ziekteverloop. In een enkel geval eindigt deze ziekte met de dood, maar bij andere patiënten stabiliseert de toestand zich of genezen ze na jaren toch.

HEPATITIS B

Hepatitis B (*serumhepatitis, enthepatitis*) wordt ook wel (*naald- of spuithepatitis*) genoemd. Ook deze ziekte wordt veroorzaakt door een virus maar kent een incubatietijd tot wel zes maanden. De besmetting vindt plaats via vuile injectiespuiten en bloedtransfusies, of bijvoorbeeld door met meerdere mensen gebruik te maken van een tandenborstel of scheerapparaat.

Ook blijkt de laatste tijd seksuele overdracht van de ziekte toe te nemen, waarbij altijd sprake is van besmetting via het bloed of bloedproducten. Overigens neemt men aan dat men ook geïnfecteerd kan worden via de seksuele overdracht van de ziekte.

teerd kan worden met hepatitis B als men met de mond in aanraking komt met ontlasting als besmettingsbron. Ook bij serumhepatitis ontstaat geelzucht (*serumgeelzucht*).

Hepatitis B verloopt in nogal wat gevallen ernstiger dan hepatitis A. De symptomen zijn evenwel nagenoeg gelijk. Wel vergt de genezing over het algemeen een langere tijd en zien we dat in nagenoeg alle gevallen de lever vergroot is. Ook kan in een dergelijk geval jeuk optreden.

LEVERABCES

Een leverabces kan veroorzaakt worden door eencellige diertjes (*amoeben*) of door bacteriën, in het bijzonder door *Escherichia coli bacteroides* en *anaërobe streptokokken*.

Bij een bacterieel leverabces (*pyogeen abces*) zie je dat de patiënt hoge koorts krijgt, vergiftigingsverschijnselen vertoont, geel verkleurt en klaagt over pijn in de rechter onderbuik. In andere gevallen is sprake van pijn in de bovenbuik met uitstraling naar de rechterschouder. De patiënt heeft veel last van rillingen en voelt zich vermoeid en ellendig. In een later stadium kan hoge koorts tot wel 42 graden Celsius optreden.

In verband met het grote gevaar van verwoesting van levercellen worden antibiotica toegediend en probeert men door middel van een punctie vast te stellen welke ziektekiemen de oorzaak vormen. Helpt medicamenteuze therapie onvoldoende, dan wordt vaak besloten tot chirurgische drainage van de lever of de omgeving van de lever.

Een leverabces is bijzonder gevaarlijk vanwege de grote kans op overlijden. Bij vroegtijdig behandelde, op zichzelf staande abscessen is sprake van een overlijdenskans van 10%, terwijl bij gevorderde leverabscessen en meerdere abscessen tegelijkertijd de kans op overlijden wel tot 50% kan oplopen.

LEVERBESCHADIGING EN LEVERBREUK

Door een steek- of schotwond kan een levertrauma ontstaan, maar vaak zie je ook stompe levertraumata als gevolg van beroeps- of verkeersongevallen. In het laatste geval kan ook een scheur of een breuk van de lever optreden of bloeditstorting.

De verschijnselen zijn onder andere daling van het minuutvolume van de bloedsomloop (*hypovolemie*) met daaropvolgend een *hypovolemi-sche shock*. Ook kan er een bloeditstorting in het buikvlies (*hemoperitoneum*) of buikvliesontsteking (*peritonitis*) ontstaan.

In dergelijke gevallen dient altijd operatief te worden ingegrepen, waarbij de overlijdenskans 1% tot 15% is. Gaat het om een verwonding waarbij een voorwerp in de lever is gekomen, bijvoorbeeld een steekwond, dan is de overlijdenskans 1%, terwijl bij stompe levertraumata de overlijdenskans wel 10% bedraagt. Zijn drie andere buikorganen eveneens beschadigd dan loopt de overlijdenskans op tot wel 70%.

Het spontaan scheuren van de lever (*leverruptuur*) komt maar zelden voor. Het kan optreden

tijdens de zwangerschap of na de zwangerschap bij patiënten die lijden aan zwangerschapsstuipen (*eclampsie*) en een te hoge bloeddruk (*hypertensie*). Ook bij pasgeborenen zien we weleens een leverruptuur als gevolg van een geboortetrauma. Doorgaans moet operatief worden ingegrepen.

LEVERCIRROSE

Levercirrose (*cirrhosis hepatis*) is een chronische aandoening van de lever die gekenmerkt wordt door een langzaam voortschrijdende afsterving van levercelweefsel waarbij zich bindweefsel vormt. Hierdoor is de lever in toenemende mate niet meer in staat om haar vele taken te vervullen.

De oorzaak van levercirrose is in veel gevallen onduidelijk. Soms is er sprake van een virushepatitis (*hepatitis B*), maar ook kan een langdurige galstuwung de oorzaak van levercirrose vormen. Bij mensen die veel alcohol gebruiken zien we levercirrose vaker en in ernstiger vorm voorkomen dan bij niet-drinkers. Vooral een gebrek aan vitamine B zou bij het ontstaan en het verloop van de ziekte een belangrijke rol spelen. Ook in landen waar vooral jeugdigen ondervoed zijn, in het bijzonder als het gaat om een tekort aan eiwitten, zie je meer gevallen van levercirrose optreden.

Levercirrose kan worden vastgesteld door met behulp van een punctie een stukje leverweefsel weg te nemen en in het laboratorium te onderzoeken. De klachten van een beginnende levercirrose zijn onder andere: een slechte eetlust,

een opgezet gevoel in de buik, een valse gelaatskleur en vage maagklachten. In de loop van de tijd wordt de buik steeds dikker doordat de waterzucht (*ascites*) steeds verder toeneemt. Ook neemt in een later stadium het verbindweefsel van de fijnere galwegen toe, waardoor een lichte vorm van geelzucht kan ontstaan.

Het vervelende van levercirrose is dat er een groot aantal complicaties kunnen optreden zoals het ontstaan van spataderen in de slokdarm. De oorzaak hiervan is dat er een bloedstuwung in de lever optreedt waardoor de aderen rond de slokdarm een te hoge druk te verwerken krijgen. Daarnaast raakt de glucose- en vetstofwisseling ontspoord en omdat de lever geen stollingseiwit meer produceert ontstaan stollingsstoornissen en daardoor bloedingen in het gehele lichaam.

Bij een onvoldoende behandeling leidt levercirrose uiteindelijk tot de dood. Tegenwoordig is het in sommige gevallen mogelijk om bij ernstige levercirrosepatiënten een levertransplantatie uit te voeren.

VETLEVER

Bij een vervetting van de lever (*vetlever, leversteatose*) wordt in de levercellen vet opgeslagen. Hierdoor wordt de werking van de levercellen verminderd en zwelt de lever als gevolg van waterzucht op. In de meeste gevallen heeft de patiënt geen last van pijn en zijn er ook geen sporen van geelzucht te bekennen. Wel kan het zijn dat de patiënt klaagt over niet-karakteristieke klachten in de rechter bovenbuik, vaak als een niet pijnlijk

maar wel zeurend gevoel. Opvallend is dat de lever vergroot is en week aanvoelt. Door middel van echografie, een computerscan of het wegnemen van een stukje weefsel kan een vetlever worden aangetoond.

De oorzaken van een vetlever zijn meestal gelegen in vergiftiging, vooral door alcohol, in overgewicht, suikerziekte, leverlijden door het gebruik van geneesmiddelen en in zweervorming aan de dikke darm. Ook bij ondervoeding, zoals bij *kwa-shiorkor* dat in arme landen regelmatig voorkomt, kan leversteatose optreden.

De behandeling bestaat uit het wegnemen van de oorzaak en het voorschrijven van een eiwit- en koolhydraatrijk, vetarm dieet.

Een acute leververvetting treedt ook weleens op tijdens de zwangerschap, meestal tijdens de laatste drie maanden. Opvallend is dat deze aandoening nagenoeg alleen maar tijdens de eerste zwangerschap voorkomt. Als klachten zie je vooral pijn in de buik, misselijkheid, braken en geelzucht. De klachten kunnen zo hevig worden dat besloten moet worden de zwangerschap te beëindigen, bijvoorbeeld door een keizersnede. Een vrouw die bij de eerste zwangerschap is getroffen door acute leververvetting zal bij een volgende zwangerschap hiervan waarschijnlijk geen last meer hebben.

LEVERCOMA

Als gevolg van een verminderde leverfunctie, iets dat zowel acuut als chronisch kan zijn, of na

operaties in het buikgebied, waarbij bloedvaten zijn omgelegd, kan een levercoma (*coma hepaticum*) ontstaan. Vergiftigende bestanddelen die afkomstig zijn uit de darm en normaal worden omgezet door de levercellen, bereiken nu, in hun nog steeds giftige toestand, de bloedcirculatie. Een vergiftigend effect op het hersenweefsel is hiervan het gevolg. Onder invloed van onder andere ammoniak, bepaalde vetzuurketens en andere stoffen treedt zo'n sterke vergiftiging van het hersenweefsel op dat dit niet goed meer kan functioneren.

Een levercoma kunnen we in drie stadia onderverdelen. In het eerste stadium zijn er lichte psychische veranderingen bij de patiënt, met een snelle afwisseling van tegengestelde gemoedstoestanden: dan weer is men gedepimeerd en dan weer bijzonder vrolijk. Er is sprake van een verminderd waarnemingsvermogen en de spraak wordt min of meer slepend.

In het tweede stadium raakt de patiënt gedesoriënteerd, is verward, lijdt aan slaapstoornissen en is 's nachts bijzonder onrustig. Je ziet vaak een omkering van het dag- en nachtritme: 's nachts is de patiënt wakker en overdag slaapt deze. Het lopen gaat steeds moeilijker en ook is er sprake van verlies van eetlust. De tong is rood en de huid droog, terwijl ook de spierspanning terugloopt. Uiteindelijk gaat deze precomateuze toestand geleidelijk over in een delirium of soms zelfs in een diep coma. Tenslotte neemt ook de ademhalingsprikkel af en ontsporen alle lichaamsfuncties.

De behandeling van een coma hepaticum bestaat vooral uit het voorkomen van het comateuze stadium door vroegtijdig de eerste symptomen te onderkennen. Opname in het ziekenhuis en het voorschrijven van een speciaal dieet is noodzakelijk, terwijl ook vaak bloedtransfusies worden gegeven en vitaminepreparaten worden voorgeschreven. Een levercoma is een levensgevaarlijke toestand die in sommige gevallen uiteindelijk toch leidt tot het overlijden van de patiënt.

LEVERTUMOR

Levertumoren die uitgaan van de lever zelf komen wel voor, maar niet zo vaak. Levergezwollen ontstaan meestal door uitzaaiingen van andere tumoren, vooral wanneer het gaat om tumoren die zich manifesteren in de buikholte en het bekkengebied. In feite gaat het dus vaak om dochtertumoren die in de meeste gevallen niet meer operatief te verwijderen zijn.

De meest voorkomende symptomen bij levertumoren zijn: vermoeidheid, vermagering, verminderde eetlust, pijn, vooral in de bovenbuik, en soms ook verschijnselen van een abnormale leverfunctie, zoals een te laag bloedsuikergehalte (*hypoglykemie*). Levertumoren zijn slecht behandelbaar en er is een gemiddelde overlevingsduur van zes maanden na het stellen van de diagnose. Minder dan 5% van levertumorpatiënten is vijf jaar na het stellen van de diagnose nog in leven.

In de cursus Ziektenleer en Anatomie komen de volgende onderwerpen aan de orde:

A

A-band

A-cellen

aambeeld

aambeien

aambeien, behandeling van

aambeien, ontstaan van

aambeien,

tijdens de zwangerschap

aandoeningen, psychische

aangezichtsligging

aangezichtspijn

aangezichtspijn, chronische atypische

aangezichtszenuw

aanval, gegeneraliseerde

aanval, grote epileptische

aanval, kleine epileptische

aanval, partiële epileptische

aanval, psychomotore

aardbeien- of frambozenneus

absence

abces, pyogeen

abces van Brodie

abcesvorming

ablatio retinae

abortus imminens

abortus provocatus

abruptio placentae

accommodatie

acetabulum

achloorhydrie

achromasie

achterhoofdsbeen
achterhoofdsgat
achterhoofdskwab
achterhoofdsligging
achylia gastrica
acidofiele cellen
acidose
acne, contact-
acne rosacea
acne venenata
acne vulgaris
acromegalie
acromion
adamsappel
Addison, ziekte van
adem, slechte
ademcentrum
ademhaling
ademhaling, bemoeilijkte
ademhaling, buik-
ademhaling, gierende
ademhaling, ongelijkmatige
ademhaling van Cheyne-Stokes
ademhaling van Kussmaul
ademhaling, versnelde
ademhalingsstoornissen
ademvolume
adenoom
adenovirus
ader
ader, bovenste holle
ader, onderste holle
aderontsteking
adertjes, kleine
ADH

adipositas
adnexitis
adolescentenkyfose
adrenaline
aërofagie
afasie
afkolven
afonie
afscheiding, tentvormige
afscheidingsfase
afslankindustrie
aften
afweer, mechanische
afweerreactie
afwijkingen, aangeboren
agenesie
agglutinatie
agglutineren
agglutininen
agglutinogenen
agnosie
agorafobie
agranulocytose
AIDS
alae nasi
aldosteron
alkalose
alopecia
alopecia androgenetica
alopecia areata
alopecia prematura
alopecia senilis
alopecia totalis
alveolen
alveolitis

alveolus dentis
alveolus dentium
alvleesklier
alvleesklier,
afvoergang van de
alvleesklier, hormoonproductie van de
alvleesklier, ziekten van de
alvleesklierkanker
alvleesklierontsteking
alvleesklierontsteking, chronische
alvleeskliersap, productie van
Alzheimer, ziekte van
amandelen
amandelontsteking
amandelontsteking, chronische
amblyopie
amenorroe
amenorroe, primaire
amenorroe, secundaire
amnesie
amnestisch syndroom
amoeben
amoebendysenterie
amylase
anaciditeit
anemie
anemie, hemolitische
anemie, pernicieuze
aneurysma
aneurysma cordis
angina pectoris
angina pectoris, oorzaken van
angina tonsillaris
angina van Plaut-Vincent
angiomen

angioom
angst
angst voor de gezondheid, ziekelijke
angstneurose
angststoornis, diffuse
anisocorie
ankylosering
anorchie
anorexia nervosa
anorganisch deel
anoxemie
anterograde amnesie
antibiotica
antibiotica, breedspectrum-
anticonceptie, orale
antidiuretisch hormoon
antistoffen
antistoffen in soorten
antistoffen, vorming van
antitoxinen
antracosilicose
antrum
antrum pyloricum
anurie
anus
anus praeternaturalis
anusfistel
anusklachten
anuskloofjes
aorta
aorta descendens
aortaboog
aortaklep
ap
apathische depressie

Apert, syndroom van
apex pulmonis
aphasia
aphtae
apnoe
apoplexia cerebri
appendectomie
appendicitis acuta
appendix vermiformis
apraxie
aprosexie
arachnoidea
arcus aortae
arcus palatoglossus
arcus palatopharyngeus
arcus vertebrae
area celsi
areola
areola mammae
arm, boven-
arm, onder-
armen
armpijn, uitstralende
arteria carotis
arteria carotis communis sinistra
arteria dorsalis pedis
arteria femoralis
arteria hepatica
arteria poplitea
arteria pulmonalis
arteria subclavia sinistra
arteria tibialis posterior
arteriae carotides internae
arteriae coronariae
arteriae ulnares en radiales

arteriae vertebrales
arteriën
arteriografie
arteriolen
arteriosclerose
arthritis
arthritis gonorrhoeica
arthritis mutilans
arthritis psoriatica
arthritis urica
arthrosis deformans
articulatie
articulatio
articulatio acromioclavicularis
articulatio complexa
articulatio composita
articulatio coxae
articulatio genus
articulatio humeri
articulatio simplex
arthritis, acute
arthritis, chronische
arthritis, chronische jeugd-
arthritis, gonokokken-
arthritis, infectieuze
arthritis, juveniele chronische
arthritis, oligoarticulaire vorm
    van chronische jeugd-
arthritis, polyarticulaire vorm
    van chronische jeugd-
arthritis, reactieve
arthritis, sub-acute
arthritis, systematische vorm
    van chronische jeugd-
arthritis van een gewricht

artritis van het heupgewricht
artrose
artrose, primaire
artrose, secundaire
artrose, symptomatische
asbestose
Asherman, syndroom van
asthma bronchiale
asthma cardiale
astigmatisme
astma
astma, cardiale
astma-aanval
atherosclerose
atlas
atrioventriculaire knoop
(AV-knoop)
atrioventriculair septumdefect (AVSD)
atrium
atriumseptumdefect (ASD)
atticus
aura
auricula
auris externa
auris interna
auris media
auscultatie
autisme
auto-immuunziekten
autologie
AV-block
axis
axon

B

B-cellen

baarmoeder
baarmoeder, achterovergekantelde
baarmoeder,
achteroverkanteling van
baarmoeder, bekleding van
baarmoeder,
bevestiging van
baarmoeder, ontbreken van
baarmoeder, stand van
baarmoeder, tumoren van
baarmoeder, verwijdering van
baarmoeder, vormafwijkingen van
baarmoederaandoeningen
baarmoederhals
baarmoederhals, tumoren van
baarmoederhalsontsteking
baarmoederholte
baarmoederkanteling
baarmoederlichaam
baarmoedermond, inwendige
baarmoedermond, uitwendige
baarmoederslijmvlies, ontsteking van het
bacillen
bacteriëmie
bacteriolysinen
bacteriurie
bacterie, kurkentrekkervormige
bacteriële vaginose
bacteriën
bacteriën, kommavormige
bacteriën, proteus-
balzak
balzak, spataderen in de
banale urethritis
Bartholin, kliertjes van

Bartholinitis
basaalmetabolisme
basalioom
Basedow, ziekte van
basofiele cellen
Bauhin, klep van
Beau, lijnen van
Bechterew, ziekte van
bedplassen
been, boven-
been, onder-
been, open
beenderaandoeningen,
door andere ziekten
beenderen, opbouw van de
beenmerg
beenmerg, geel
beenmerg, rood
beenmergontsteking
beenontsteking
beenvlies
beenvliesontsteking
behaving, overmatige
bekerkraakbeentjes
bekken
belroos
benen
berg
beroerte
beroerte, kleine
beroerte, verschijnselen van een
beschermende functie van de huid
besmetting
Besnier-Boeck-(Schaumann), ziekte van
besnijdenis

bevroren schouder
bevruchting
bewegingsapparaat
bewegingsapparaat, kwetsuren van het
bewustzijn
bewustzijn, niet helemaal goed functioneren
van het
bifurcatie
bijballen
bijbalontsteking
bijbalontsteking, acute
bijbalontsteking, chronische
bijholteontsteking
bijholten
bijnieraandoeningen
bijniercortexinsufficiëntie
bijnieren
bijniermerg
bijniermerg, te sterke werking van het
bijniermerghyperfunctie
bijnierschors
bijnierschors, tuberculose van de
bijnierschorsfunctie, gestoorde
bijnierschorshormoon
bijnierschorshormonen in soorten
bijschildklieren
bijschildklieren, opbouw van de
bijschildklieren, te zwak werkende
bijschildklierhormoon
bijschildklierwerking, verhoogde
bijziendheid
billirubineonderzoek
bilnaad
bindvlies
bindweefsel, onderhuids

bindweefselbanden
bindweefselgezwelletjes
bindweefselgezwellen, pigmentloze onderhuidse
bindweefsel tumor
bindweefselverbindingen
binnenenkel
binnenoor
binnenoorandoeningen
binnenoorontsteking
biopsie
blaas
blaas- en nierbekkenontsteking
blaas- en urinewegonderzoek
blaashals, kringsspieren van
blaasjes
blaasontsteking
blaasontsteking, acute
blaasontsteking, chronische
blaasstenen en -gruis
blaastumoren
blaren
blarenkoorts
blauwzucht, centrale
blauwzucht, perifere
blepharitis
blepharitis ulcerosa
blepharon
blessures, pees-
blindedarm
blindedarmontsteking
bloed
bloed, de functie van het
bloedarmoede
bloedarmoede door chronische ontstekingen
bloedarmoede door ijzertekort

bloedarmoede, tijdens de zwangerschap
bloedcellen, tekort aan witte
bloedcellen, verminderde aanmaak van rode
bloeddruk, arteriële
bloeddruk, diastolische
bloeddruk, systolische
bloeddruk, te hoge
bloeddruk, te lage
bloeddruk tijdens de zwangerschap, verhoogde
bloeddruk, verschijnselen van te hoge
bloeddrukbepalende factoren
bloeddrukevenwicht
bloedeiwit, veranderd
bloederziekte
bloedgroepen
bloedingsneiging
bloedlichaampjes
bloedlichaampjes, rode
bloedlichaampjes, te veel rode
bloedlichaampjes, witte
bloedlichaampjes, te veel witte
bloedonderzoek
bloedplaatjes
bloedplaatjes, tekort aan
bloedplaatjes, verhoogd aantal
bloedplasma
bloedreservoir
bloedserum
bloedsomloop
bloedsomloop, aderstelsel van de grote
bloedsomloop, kleine
bloedsomloop, onderzoek van de
bloedsomloop, stelsel van de kleine
bloedsomloopaandoeningen
bloedstolling

bloedstroomsnelheid
bloedsuikerspiegel, te hoge
bloeditstorting
bloedvergiftiging
bloedvergiftiging door gifstoffen
bloedvergiftiging in soorten
bloedvergiftiging, symptomen van
bloedverlies, tijdens de zwangerschap
bloedziekten
boer
boerenlong
boezem
boezemfibrilleren
boezemfladderden
boezemflutter
boezemseptum
boezemsystole
boezemtussenschot
bof
Borrelia burgdorferi
borstaandoeningen
borstademhaling
borstamputatie
borstbeen
borstbuis
borsten
borstkanker
borstkas
borstklierontsteking
borstvlies
borstvliesontsteking
borstvoeding komt niet op gang
borstwervels
Boston-brace
botaandoeningen

botaandoeningen
door tekorten Botalli, open ductus
botbalkjes
botbreuk
botbreuk, open
botbreuk, symptomen van
botgezwellen
botmetastasen
botontkalking
botontsteking
botsamenstelling en leeftijd
botstructuur
botten
botten, compacte
botten, spongieuze
botten, verbindingen tussen de
botten, vorming van de
botweefsel, nieuw
boulimia
boulimia nervosa
bovenarm
bovenbeen
bovendruk
bovenhuidse verschijnselen
bovenkaak
bovenkaaksbeen
braaksel, diagnostische waarde van
braaksel, faecaal
braaksel, retentie-
bradycardie
braken
braken, behandeling van
brekingsafwijkingen
breuk, dwarse
breuk, enkelvoudige

breuk, gecompliceerde
breuk, gesloten
breuk, gewone
breuk, ingewands-
breuk, meervoudige
breuk, ongecompliceerde
breuk, schuine
breuk, spiraal
breuk, totale
breuk, vermoedheids-
breukinhoud
breukpoort
breukzak
Brodie, abces van
broekprothese
bronchiëctasie
bronchiëctasie, gelokaliseerde
bronchiëctasieën, multiple
bronchiën
bronchiolen
bronchioli
bronchiolitis, acute
bronchiolitis, chronische
bronchiolitis, symptomen van een chronische
bronchitis, acute
bronchitis, capillaire
bronchitis, chronische
bronchitis, ontstaan van chronische
bronchitis, oorzaken van acute
bronchopneumonie
bronchoscopie
bronchospasmus
bronchus, klierweefselgezwel van de
bronchus, linker hoofd-
bronchus principalis dexter

bronchus principalis sinistra
bronchus, rechter hoofd-
bronchusadenoom
bronchuscarcinoom
Brunner, klieren van
buccae
buffalo hump
buigers
buik, acute
buik, opgezette
buikholte, toilet van de
buikpijn
buikvlies
buikvliesontsteking
buitenenkel
bullae
bursae synovales
bursitis
bursitis calcarea

C

calcitonine
callositas
callus
calor
camera bulbi
canalis analis
canalis inguinalis
Candida albicans
candida-infecties
candidiasis, intertrigineuze
canule
capitulum
capsula articularis
capsulitis adhesiva

caput humeri
caput mandibulae
caput obstipum
CARA
carbunculus
carcinoma ventriculi
carcinoom, basocellulaire
carcinoom, folliculaire
carcinoom, papillaire
carcinoom, plaveisel-
carcinoom, schildklier-
carcinoom, spinocellulaire
cardia
cardiovasculair accident
cariës dentium
carina
carpaaltunnelsyndroom
cartilagine arytenoideae
cartilago
cartilago articularis
cartilago cricoidea
cartilago thyroidea
cataract
cataracta residua
cavitas glenoidalis
cavitas thoracis
cavum oris
cavum pleurae
cavum tympani
cavum uteri
cefalalgie
cefalea
cellen, acidofiele
cellen, basofiele
cellen, chromofobe

cellulae ethmoidales
centra, motorische
centrale systeem
cephalalgia
cephalea
cerebellum
cerebritis
cerebrovasculair accident
cerebrum
cerumen
cerumenprop
cervicale herpes zoster
cervicitis
cervicobrachialgie
cervix carcinoom
cervix uteri
cervixpoliep
champignonkwekerslong
chemoreceptoren
chemosis
Cheyne-Stokes, ademhaling van
Chlamydia
chloasma
chloasma faciei
chloasma gravidarum
chloasma uterinum
cholangitis acuta
cholangitis chronica
cholecystectomie
cholecystitis
cholecystitis acuta
cholecystitis chronica
cholecystitis purulenta
cholelithiasis
cholemie

cholestase
cholestase, extrahepatische
cholestase, intrahepatische
cholesterolemie, hyper-
cholesterolgehalte,
oorzaak van te hoog
cholesterolgehalte, te hoog
chondrine
chondroom
chondrosarcoom
chorda vocalis
chorea minor
choreomeningitis benigna lymphocytaria
choroidea
chromofobe cellen
chronische aspecifieke monarthritis
chronische aspecifieke polyarthritis
Chvostek, verschijnsel van
chylbuis, centrale
chylusvaten
chylvaten
CII
cilia
ciliën
circumcisie
cirrhosis hepatis
claudicatio intermittens
claustrofobie
clavicula
clavus
climacterium
climacterium praecox
clitoris
clonus
coccygodynie

cochlea
coecum
coïtus
colibacterie
colica hepatica
colitis
colitis membranacea
colitis mucomembranosa
colitis mucosa
colitis spastica
colitis ulcerosa
collagene weefsels
collaps
colloid
collum
collum femoris
collumfractuur
colon
colon ascendens
colon descendens
colon sigmoideum
colon, spastisch
colon transversum
colonperforatie
colonpoliepen
colostrum
colpitis
colpitis, atrofische
colpitis senilis
coma diabeticum
coma hepaticum
comedo
commotio cerebri
compacte botten
compressio medullare spinalis

concave zijde
concentratieprobleem
concentratieproef
concentratiezwakte
concha media
concha superior
conchae nasales
condily
condyloma
condylomata acuminata
condylomata lata
confabuleren
conjunctiva
conjunctivitis
continue insuline-infusie
continue subcutane insuline-infusie
contractuur
contusie, kinder-
contusio
contusio cerebri
conversie
convexe zijde
cor
cor pulmonale
corium
corona dentis
coronairarteriën
corpora cavernosa penis
corpus
corpus callosum
corpus ciliare
corpus luteum
corpus luteumhormoon
corpus pineale
corpus spongiosum penis

corpus uteri
corpus vertebrae
corpus vitreum
cortex cerebri
cortex suprarenales
Corti, orgaan van
corticosteroiden
corticosteron
cortisol
coryza
costae
costae
couperose
coxitis
coxitis fugax
craniocervicale systeem
creatinineklaring
Crohn, ziekte van
crypten
cryptorchidie
cryptorchisme
CSII
curettage
curvatura major
curvatura minor
Cushing, syndroom van
cuticula
cutis
CVA
CVA, klachten na een
cyanose
cyste
cystitis
cystitis acuta
cystitis chronica

cystocèle
cystoscoop
cystoscopie
cytomegalovirus
CZS

D

D-cellen
darm, (steel)draaiing van de
darm, binnenste van de
darm, kronkel-
darm, nuchtere
darm, rechterholte
van de kronkel-
darm, spastische
darmbeen
darmdoorbraak
darmflora
darmklieren
darmpassage, gestoorde
darmslijmvlies
darmslijmvliesontsteking
darmtumoren
darmuitstulping
darmuitzakking
darmverlamming
darmvlokken
dauwworm
decompensatie, behandeling van
decompensatie, links-
decompensatie, rechts-
decompensatio cordis
decubitus
defibrillator
degeneratie van tussenwervelschijven

dehydro-epiandrosteron
dejodering
dementia paralytica
dementie
dementie, diepe
dementie, lichte
dementie, matig tot ernstige
dementie van het Alzheimerstype, seniele
dementie, verloop van de
dementieel syndroom
denken
denkstoornissen
dens caninus
dens incisivus
dens molaris
dens premolaris
dens sapientiae
depressie
depressie, apathische
depressie, geagiteerde
depressiviteit, verschijnselen van
dermatitis, allergische
dermatitis scabiosa
dermatofyten
dermatomycosen
dermatophytosis unguium
dermis
descendens testicularum
diabetes, acute complicaties bij
diabetes gravidarum
diabetes in soorten
diabetes insipidus
diabetes, insuline-afhankelijke
diabetes, latente
diabetes mellitus

diabetes, niet insuline-afhankelijke
diabetes type I
diabetes type II
diabetesdieet
diabetische glomerulosclerose
diabetische neuropathie
diabetische retinopathie
diabetische voet
diafragma
diafyse
diagnose
dialyse
diaphragma oris
diarree
diarree, behandeling van
diarree, paradoxale
diarree, tijdens de zwangerschap
diarree, valse
diastase
diastole
diathese, hemorragische
dichromasie
diencephalon
dijbeen
dijbeen, hals van het
dikke darm
dikke darm, functie van de
dikke darm, opbouw van de
dikke darm, ziekten van de
dikke darm, zweerziekte van de
dikke-darmontsteking
dikke-darmontsteking, spastische
dilatio ventriculi
diplococcus pneumoniae
diplokokken

disachariden
disciforme keratitis
discotomie
discus intervertebralis
discus nervi optici
discusdegeneratie
distale artropathie
distorsie
distorsio
diuretica
diverticulitis
diverticulose
diverticulosis coli
diverticulum duodeni
diverticulum Meckelii
diverticulum oesophagi
divertikel, Meckels
divertikels
divertikels in de twaalfvingerige darm
dolor
doofheid
doofheid, lawaai-
doofheid, Oost-Indische
doorbloedingsstoornissen
doorbraakpijn
doorliggen
doornuitsteeksel
dopamine
dotteren
draaier
drain
drielingzenuw
druiper
ducti nasolacimalis
ductus alveolares

ductus arteriosus persistens
ductus choledochus
ductus cochlearis
ductus cysticus
ductus deferens
ductus ejaculatorius
ductus epididymidis
ductus hepaticus
ductus lacrimalis
ductus nasolacrimalis
ductus omphaloenteriticus
ductus pancreaticus
ductus thoracicus
duivenmelkerslong
duizeligheid
duizeligheid tijdens de zwangerschap
dunne darm
dunne darm, functie van de
dunne darm, gestoorde spijsvertering in de
dunne darm, opbouw van de
dunne darm, werking van de
dunne darm, ziekten van de
dunne-darmbloeding
dunne-darmonsteking, behandeling van
dunne-darmonsteking
door parasieten
dunne-darmtumoren
dura mater
durasinussen
dwanggedachten
dwarslaesie
dwarslaesie, onvolledige
dwarslaesie, partiële
dwarslaesie, subtotale
dwarslaesie, totale

dwarslaesie, volledige
dwarsligging
dwarsuitsteeksels
dysartrie
dysfagie
dysmenorroe
dyspareunie
dyspepsie
dyspnoe
dyspnoe, expiratorische
dyspnoe, inspannings-
dyspnoe, inspiratorische
dystrophia musculorum progressiva

E

E.coli
echografie
echte ribben
eclampsia gravidarum
ectopia testis
eczeem
eczeem, constitutioneel
eczeem, contact-
eczeem, oksel- en lies-
eczeem, seborroïsch
eczeem, zwemmers-
eczema infantum
eczema marginatum
eczema nummulare
eczema seborrhoicum
eczema seborrhoicum adultorum
eczema seborrhoicum infantum
EEG
eelt
eeltknobbel

eetstoornissen
eetziekte
efflorescenties
ei
eicel, rijping van de
eicellen, de ontwikkeling van
eierstok, kanker van de
eierstok, ontsteking van de
eierstok- en eileideraandoeningen
eierstokken
eigewricht
eikel
eikel, gleuf onder de
eikel, ontsteking van de
eilandjes van Langerhans
eileider
eileiderontsteking
eileiders
eileiders, kanker van de
eisprong
eiwitvlokkingsproef
eksteroog
elektro-encefalogram
elektrocardiogram (ECG)
elektrografie
ellebooggewricht
ellepijp
embolie
embolie, micro-
embolus
emesis
emfyseem
emfyseem, gevolgen van
emfyseem, oorzaken van
emoties en gevoel

empyeem
encefalomalacie
encephalitis
encephalitis, postvaccinale
enchondrale verbening
endeldarm
endeldarmontsteking
endemisch cretinisme
endocard
endocarditis
endocriene klieren
endolymfe
endometriose
endometritis
endometrium
endotheel
Engelse ziekte
enteritis
enteritis regionalis
enterobacter
enterokinase
enthesitis
enuresis nocturna
enzymbepaling
eosinofiel granuloom
epicard
epicondylitis lateralis humeri
epidermis
epididymis
epididymitis
epididymitis acuta
epididymitis chronica
epifysaire schijf
epifyse
epifysen

epiglottis
epiglottitis
epilepsie
epilepsie,
behandeling van
epilepsie in soorten
epilepsie, oorzaak van
epiphysis cerebri
epithalamus
eponychium
erectie
erectietoestand, blijvende
erectio penis
erfelijke ziekten
erysipelas
erysipelas exanthematicum
erysipelas faciale
erysipelas gangraenosum
erysipelas idiopathicum
erysipelas phlegmonosum
erysipelas spontanum
erytheem
erytheem van Afzelius-Lipschütz
erythema
erythema chronicum migrans
erythema exsudativum multiforme
erythema induratum
erythema multiforme
erythema nodosum
erythroblasten
erythrocyten
erythropoëse
erythropoëtine
Escherichia coli
esophagus

estron
etalagebenen
etalagebenen, behandeling van
etter
ettering
euforie
EUG
Eustachius, buis van
evenwichtsorgaan, zenuwen van het
evenwichtszintuig
evenwichtszintuig, onderzoek van het
evenwichtszintuig, zenuw van het
exantheem
exocriene klieren
exophthalmus
exostose
expiratie
expiratoire reservevolume
extensoren
extra-uteriene graviditeit
extrasystolie
extrinsieke allergische alveolitis

F

faalangst
faeces
faeces, stopverf-
faeces, teer-
fagocyten
fagocytose
falx cerebri
fascia
fascie
febris
febris continua

febris hectica
febris intermittens
febris remittens
febris rheumatica
febris typus inversus
femur
fenestra ovalis
fenestra rotunda
fenestra vestibuli
feochromocytoom
fermenten
fibrillen
fibroadenoom
fibromen
fibromyalgiesyndroom
fibroom
fibrose
fibula
fijt
filamenten
fimbriae
fissura
fissura ani
fissura mammae
fistula ani
fistulectomie
flauwvallen
flebitis
flebografie
flexoren
fluor albus
fluor vaginalis
fobie
focus
foetor ex ore

follikel, Graafse
follikelepitheel
follikelstimulerend hormoon
fontanellen
foramen magnum
foramen obturatum
foramen vertebrae
foramina intervertebralis
forceps obstretica
Forestier, ziekte van
fossa ileaca
fractura
fractuur
fractuur, heup-
frenulum linguae
frozen shoulder
FSH
functiestoornissen
functio laesa
fundus
funiculus spermaticus
furunculose
furunculus

G

gal, productie van
gal, witte
galaandoeningen
galblaas
galblaas, afvoerbuis van de
galblaasempyeem
galblaasetting
galblaasontsteking
galblaasontsteking, acute
galblaasontsteking, chronische

galbuis
galbulten
galgang, grote
galkoliek
galproductie, verminderde
galsteenlijden
galsteenziekte
galvloeistof,
samenstelling van
galweg- en galblaastumoren
galwegen
galwegontsteking, acute
galwegontsteking,
chronische
gangreen
gaster
gastralgie
gastrectasie
gastrine
gastritis
gastritis acuta
gastritis chronica
gastro-enteritis
geagiteerde depressie
gebit
gebitsontwikkeling
gebitsziekten
geboorte, te late
geboortevlekken, rode
geelzucht
geelzucht, serum-
gehemeltebeen
gehemeltebeenderen
geheugen
geheugen, korte-termijn-

geheugen, lange-termijn-
geheugenstoornissen
gehoorgang, uitwendige
gehoororgaan, onderzoek van het
gehoorsteentjes
gehoorzenuw
gele baby
gele vlek
gericht zijn, naar binnen
geslachtsgemeenschap, moeilijkheden bij
geslachtshormoon, vrouwelijk
geslachtskenmerken, secundaire
geslachtsklieren
geslachtsorganen, inwendige
geslachtsorganen, uitwendige
geslachtsorganen, ziekten van de uitwendige
geslachtsziekten
geurklieren
gewichtsvermindering simpel te bereiken
gewricht
gewricht,
dwangstand van het
gewricht, ei-
gewricht, kogel-
gewricht, rol-
gewricht, sacro-iliacale
gewricht, samengesteld
gewricht, scharnier-
gewricht, zadel-
gewrichtsafwijkingen door metalen
gewrichtskapsel
gewrichtskom
gewrichtsontsteking
gewrichtsontsteking door een tekenbeet
gewrichtsontsteking en psoriasis

gewrichtsontsteking, steriele
gewrichtsreuma
gewrichtsschijven van kraakbeen
gewrichtsuitsteeksels
gewrichtsvlakken
gewrichtsvocht
Gibert, ziekte van
gigantisme
gingiva
gingivitis
gingivitis ulcerosa
glandula thyroidea
glandula lacrimalis
glandula pituitaria
glandula prostata
glandulae Bartholini
glandulae duodenales
glandulae intestinales
glandulae parathyroideae
glandulae parotides
glandulae sebaceae
glandulae sublinguales
glandulae submandibulares
glandulae suprarenales
glandulae vestibulares majores
glans penis
glasachtig lichaam
glasvochtafwijkingen
glasvochtbloeding
glaucoom
glijoom
globus hystericus
glomeruli
glomerulonephritis, acute
glomerulonephritis, chronische

glomerulosclerose, diabetische
glossa
glossitis
glossodynia
glossopyrosis
glucagon
glucosetolerantietest
glucosurie
glue ear
gonaden
gonadotrofinen
gonadotrope hormonen
gonarthrosis
gonokokken
gonorroe
gordelroos
grand mal
granulocyten
Graves, ziekte van
griep
griep, behandeling van
griepneumoniev, virale
groef, centrale
groeihormoonproductie, overmatige
gtt
gynaecomastie
gyri

H

H-band
haard
haarfollikels
haargroei, abnormale
haarkleur
haarluis

haarontwikkeling
haarroos
haaruitval, abnormale
haaruitval, normale
haarvaatjes
haarwortels
haematemesis
haemophilus influenzae
haemoptoe
haemorrhagia cerebri
halfcirkelvormige kanalen
hallucinatie
halsaderen
halsslagaderen, inwendige
halswervels
hamer
hand
hand, prikkelende of dove gevoelens in de
handvat
handwortelbeentjes
hart
hart, inwendige van het
hart, ontspanningsfase van het
hart, opbouw van het
hart, samentrekkings- of contractiefase van het
hart, werkingsmechanisme van het
hart, zuurstofvoorziening van het
hart- en vaatstelsel
hartaandoeningen
hartafwijkingen, aangeboren
hartblock
hartblock, partieel
hartblock, totaal
hartboezems, gaatje tussen de
hartdecompensatie

hartdecompensatie, oorzaken van
hartinfarct
hartinfarct, behandeling van het
hartinfarct, symptomen van het
hartinsufficiëntie
hartjagen
hartkamers, opening tussen de
hartklepgebreken
hartkleppen
hartkloppingen
hartkramp
hartminuutvolume (HMV)
hartonderzoek
hartontsteking, inwendige
hartprikkel
hartritmestoornissen
hartritmestoornissen, oorzaken van
hartslag, te trage
hartspierontsteking
hartspierweefsel
hartwater
hartwerking, te snelle
hartzakje, ontsteking van het
Hashimoto, ziekte van
Havers, kanaal van
heesheid
heiligbeen
heiligbeenwervels
Heine-Medin, ziekte van
hematocriet
hematoom
hematoom, bril-
hematurie
hemiparese
hemiplegie

hemisferen
hemofilie
hemoftalmus
hemoglobine
hemoglobine, samenstelling van
hemoperitoneum
hemorragie
hemorroïden
hepar
hepatitis
hepatitis A
hepatitis acuta
hepatitis B
hepatitis chronica
hepatitis, chronisch agressieve
hepatitis, chronisch persisterende
hepatitis, ent-
hepatitis, epidemische
hepatitis infectiosa
hepatitis, naald-
hepatitis, serum-
hepatitis, spuit-
hepatitis, virus-
hernia
hernia diaphragmatica
hernia nuclei pulposi
hernia van de tussenwervelschijf
herpes labialis
herpes simplexvirus
herpes simplexvirus type
herpes type II virus
herpes zoster
herpes zoster ophtalmicus
herpes zoster-virus
herpesvirus hominis type

hersenaanhangsel
hersenaanhangsel
hersenschedel
hersenen
hersenen, bloedsomloop in de
hersenen, doorbloedingsstoornissen
hersenen, grote
hersenen, kleine
hersenen, kleine
hersenen, midden-
hersenen, midden-
hersenen, reuk-
hersenen, tussen-
hersenhelften
herseninfarct
hersenkneuzing
hersentumor
hersentussenschot
hersenvlies, harde
hersenvlies, zachte
hersenvliesontsteking
hersenvliesontsteking, bacteriële
hersenvliesontsteking, virale vorm van
hersenvliezen
hersenzenuw, achtste
hersenzenuw, derde, vierde en zesde
hersenzenuw, eerste
hersenzenuw, elfde
hersenzenuw, negende

hersenzenuw, tiende
hersenzenuw, twaalfde
hersenzenuw, tweede
hersenzenuw, vijfde
hersenzenuw, zevende
heup, nieuwe
heupbeenderen
heupfractuur
heupgewricht
heupgewrichtontsteking
heupjicht
heupsyndroom, observatie-
hiatus hernia
hiatus oesophageus
hielbeen
hik
hilus
hilus pulmonis
hirsutisme
His, bundel van
HNP
Hodgkin, ziekte van
hoektand
hoest
homeostase
hoofdpijn en stress
hoofdarmslagader
hoofdhaar
hoofdpijn
hoofdpijn, algemene adviezen bij
hoofdpijn door gezichtsproblemen
hoofdpijn door nieraandoeningen
hoofdpijn door spierspanning
hoofdpijn door voedingsfouten
hoofdpijn en ademhaling

hoofdpijn en gebitsproblemen
hoofdpijn en hersenaandoeningen
hoofdpijn en hoge bloeddruk
hoofdpijn en letsel
hoofdpijn en medicijngebruik
hoofdpijn en menstruatie
hoofdpijn en ooraandoeningen
hoofdpijn en wervelkolom
hoofdpijn, oorzaken van
hoofdpijn, tijdens verkoudheid
hoofdslagader, linker gemeenschappelijke
hooikoorts
hoornlaag
hoornvlies- en oogbindvliesontsteking,
combinatie van
hoornvliesontsteking
hordeolum
hormoon, antidiuretisch
hormoon, follikel-
hormoon, follikelrijpings-
hormoon, follikelstimulerend
hormoon, gonadotroop
hormoonproductie van de alveesklier
houding, scoliotische
huid
huid, bleke
huid, donkere
huidcarcinomen
huidfuncties
huidjeuk
huidkanker
huidklieren
huidlagen
huidontsteking, allergische
huidparasieten

huidschimmels
huidsmeer
huidsymptomen
huidtest
huidverkleuring, blauwe
huidverkleuring, gele
huidzeer
huig
humaan papillomavirus,
HPV
humerus
hyalien
hyaline
hydrocèle
hydrocephalus
hydrocortison
hydronefrose
hydrops
hydrothorax
hygroma
hymen
hymen imperforatus
hyper
hypercalciëmie
hyperemesis gravidarum
hyperemie
hyperglykemie
hyperglykemisch coma
hyperhidrosis
hyperhidrosis, gegeneraliseerde
hyperhidrosis, gelokaliseerde
hyperkeratosis pilaris
hypermetropie
hyperopie
hyperostotische spondylose

hyperparathyreoïdie
hyperplasie
hyperpyretische vorm van reuma
hyperreactiviteit, aspecifieke
hyperreactiviteit, specifieke
hypersplenie
hypertensie
hypertensie, essentiële
hyperthyreoïdie
hyperthyreose
hypertonie
hypertrichose
hypertrofie
hyperurikemie
hyperventilatie
hypo
hypochondrie
hypochondrische patiënt
hypofosfatemie
hypofyse
hypoglykemie
hypoglykemisch coma
hypomenorroe
hypoparathyreoïdie
hypophysis cerebri
hyposplenie
hypotensie
hypothalamus
hypothyreoïdie
hypothyreose
hypotonie
hypovolemie
hystera
hysterische neurose

I

I-band

ichthyosis

ichthyosis acquisita

ichthyosis vulgaris

icterus

icterus, geneesmiddel-

icterus, hemolytische

icterus, hepatogene

icterus neonatorum

icterus, stuwings-

icterus, zwangerschaps-

ileïtis regionalis

ileocolitis

ileus

ileus, behandeling van

ileus, mechanische

ileus, paralytische

illusie

immuniteit

immuniteit, aangeboren

immuniteit, ontbreken van

immuniteit, verworven

immunoglobulinen

impetigo bullosa neonatorum

impetigo vulgaris

in vitro

in vitro fertilisatie

inademen, moeilijk

inademing

incontinentia alvi

incontinentia faecalis

incontinentia urinae

incontinentie, aandrang-

incontinentie, anale

incontinentie, inspannings-
incontinentie, stress-
incubatietijd
incus
inertie
infantiele uterus
infarct, ischemisch
infectie
infectie, algemene
infectie, gecombineerde
infectie, haard-
infectie, super-
infectieuze artritis
infertiel
infertiliteit
infertiliteit, primaire
infertiliteit, secundaire
infiltraat
influenza
influenzavirus
inprenting
inseminatie, donor
inseminatie, homologe
inseminatie, intra-uteriene
inseminatie, kunstmatige
insomnia
insomnia in combinatie met een
    organische factor
insomnia in samenhang met psychische
    stoornissen
insomnia, primaire
inspiratie
inspiratoire reservevolume
insuline
insulinetherapie

intelligentie
interneuronen
interstitiële keratitis
intertrigo
intracerebraal hematoom
intramuraal systeem
intrinsic factor
intrinsieke factor
introitus vaginae
invertase
iridocyclitis
iris
iris, ontsteking van de
irisaandoeningen
iritis
Irritable Bowel Syndrome
ischemie
ischias
isthmus
IVF

J

jeugddiabetes
jeukziekte
jicht
jodering
jodium-labeling
jukbeen
junctura cartilaginea
junctura synovialis
juvenile chronische artritis
juvenile kyfose

K

kaakbeen

kaakholten
kaakkopje
kaakontsteking
kaalheid
kaalheid, ouderdoms-
Kahler, ziekte van
kaken
kalkknobbels aan vingergewrichten
kamer
kamerfladderen
kamerseptum
kamertussenschot
kamervocht
kamerwater
kanaal van Havers
karbonkel
karteldarm
katheterisatie
keelamandelen
keelholte
keelontsteking
kegeltjes
keizersnede
keloïden
Kemp, proef van
keratinisatie
keratitis
keratoconjunctivitis
keratose
keratose, ouderdoms-
keratosis actinea
keratosis senilis
KI
KID
kies, echte of ware

kies, valse
kierzellig
KIH
kinderverlamming
kinderziekten
kinkhoest
kittelaar
klapvoet
klebsiella pneumoniae
klierluis
klepinsufficiëntie
klepstenose
kleurenblind
klierkoorts
klonische fase
kneuzing
kniegewricht
knieschijf
knipmesvinger
koepelholte
kogelgewricht
koilohychie
kokken
kokken, diplo-
kokken, gono-
kokken, meningo-
kokken, pneumo-
kokken, stafylo-
kokken, strepto-
König, ziekte van
koolzuurspanning
koorts
koorts, continuele
koorts, hectische
koorts, intermitterende

koorts, omgekeerde
koorts, onderdrukken van
koorts, oorzaak van
koorts, remitterende
koorts, subfebriele
koortsmechanisme
koortsuitslag
koortsverschijnselen
Korsakoff, syndroom van
kraakbeen
kraakbeen, glasachtig
kraakbeen in soorten
kraakbeengezwel,
goedaardig
kraakbeengezwel,
kwaadaardig
kraakbeenlijm
kraakbeenontsteking
kraakbeenplaatjes
kraakbeenverbindingen
kraakbeenvlies
krampaanvallen,
tijdens de zwangerschap
krampstoestand
kransslagaderen
kringspier
kroon
kropgezwel
kropvorming
kruinligging
kruisbanden, inwendige
kuitbeen
kuitkramp
tijdens de zwangerschap
kunstnier

Kussmaul, ademhaling van
kwetsuren van het bewegingsapparaat
kyfose
kyfose, adolescenten-
kyfose, juveniele

L

labia
labia majora
labia minora
labyrint
labyrinthitis
lac feminium
lactase
lactatieperiode
lamellen
landkaarttong
Langerhans, eilandjes van
lanugo
laparoscopie
laryngitis
laryngitis subglottica
laryngopharynx
larynx
Lasègue, proef van
LE
lectulus unguis
lederhuid
leiomyosarcoom
leishmania
leishmaniose
lendenwervels
lens
lensschorsafzetting
lepeltjesnagels

leukemie
leukemie, acute lymfatische (ALL)
leukemie, acute myeloïde (AML)
leukemie, chronische lymfatische (CLL)
leukemie, chronische myeloïde (CML)
leukocyten
leukocytose
leukonychia
leukopenie
lever
lever, opbouw van de
lever, vet-
leveraandoeningen
leverabces
leverabces, bacterieel
leverbeschadiging
leverbreuk
leverbuis
levercirrose
levercoma
leverfuncties
leverlobjes
leveronderzoek, direct
leveronderzoek, indirect
leverontsteking
leverontsteking, chronische
leverpoort
leverslagader
leversteatose
levertumor
levervlekken
leverweefsel, opbouw van het
LH
lichaam, gele
lichaamsbehandling, overmatige

lichaamsslagader, grote
lichaamstemperatuur
lichaamstemperatuur, fluctuaties in de
lichaamstemperatuur, te hoge
lichaamstemperatuur, te lage
lichaamsvet, hoeveelheid
lichen
lichen ruber planus
lichen sclerosus et atrophicus
lichenificatie
Lieberkühn, klieren van
lien
lieskanaal
ligamenta collateralia
ligamenta cruciata
ligamenten
ligamentum latum uteri
ligamentum rotundum uteri
ligamentum teres uteri
lijmoor
likdoorn
limbisch systeem
lingua
lingua alba
lingua fissurata
lingua geographica
lingua plicata
lingua villosa nigra
lipase
lipoproteïne, high-density (HDL)
lipoproteïne, low-density (LDL)
lipoproteïnen
lippen
liquor cerebrospinalis
lobi

lobuli
lobus frontalis
lobus inferior dexter
lobus inferior sinister
lobus medius dexter
lobus occipitalis
lobus parietalis
lobus superior dexter
lobus superior sinister
lobus temporalis
long, linker-
long, linkerbovenkwab
long, linkeronderkwab
long, rechter-
long, rechterbovenkwab
long, rechtermiddenkwab
long, rechteronderkwab
longabces
longader
longblaasjes
longcapaciteit
longen
longfunctieonderzoek
longinfarct
longkanker
longkanker, oorzaken van
longkanker,
verschijnselen van
longkwabben
longontsteking
longontsteking in soorten
longpoort
longslagader
longsteel
longtop

longtrechtertjes
longvlies
longziekten, beroeps-
lordose
low back pain
luchtpijp
luchtpijp, ontsteking van de
luchtpijpverwijding
luchtwegen
luchtwegen, bovenste
luchtwegen, hogere
luchtwegen, lagere
luchtwegen, onderste
lues venerea
luizen
lumbago
lumbalgie
lumen
lunula
lupus erythematodes (CDLE), chronische discoïde
lupus erythematodes (SLE), sub-acute cutane
lupus erythematodes
lupus erythematodes disseminatus
luteïniserend hormoon
luxatie
Ixodes ricinus
Lyme, ziekte van
Lyme-ziekte
lymfklier- en lymfvatkanker
lymfklieren
lymfklieren, regionale
lymfklieren, taak van de
lymfklierontsteking
lymfkliertuberculose
lymfklierzwellig

lymfoblasten
lymfocyten
lymfstelsel, ziekten van het
lymfvaten
lymfvatenstelsel
lymfvatenontsteking
lymphadenitis
lymphangitis
lymphogranuloma malignum

M

maag
maag, functies van de
maag, onderdelen van de
maag- en darmzweren, behandeling van
maag- en darmzweren, oorzaken van
maagdenvlies
maagkanker
maagklachten
maagmond
maagpijn
maagsap
maagslijmvlies
maagslijmvliesontsteking
maagslijmvliesontsteking, acute
maagslijmvliesontsteking, chronische
maaguitgang
maagverwijding
maagzak
maagzuur, tekort aan
maagzuurproblemen
maagzweer
macrofagie
macula
macula lutea

malabsorptiesyndroom
malaise
malleolus lateralis
malleolus medialis
malleus
maltase
mamilla
mammacarcinoom
mammae
mammografie
mandibula
manisch-depressief syndroom
mannenziekten
manubrium
manus
marsupialisatie
mastitis puerperalis
mastoïd
mastoïditis
matrix
matrix unguis
maxila
maxilla
mazelen
meatus auctisticus externus
mechanisch geweld
medaillonziekte
mediastinum
medulla oblongata
medulla ossium
medulla spinalis
medulla suprarenales
mee-eter
megakaryocyten
melanine

melanocyten
melasma
membraan, basale
membraan, basilaire
membrana tectoria
membrana tympani
menarche
meninges
meningitis
meningitis cerebrospinalis epidemica
meningitis lymphocytaria
meningitis purulenta
meningitis tuberculosa
meningokokken
menisci
meniscus
meniscusletsel
menorragie
menses
menstruatie
menstruatie, te late
menstruatie, te sterke of te lange
menstruatie, wegblijvende
menstruatiebloeding, te zwakke
menstruatieklachten
menstruatiepijn
menstruatiepijn, primaire
menstruatiepijn, secundaire
merg, verlengde
mesencephalon
metastasen
metra
metritis
metrorragie
middenhandsbeentjes

middenoor
middenoorcarcinoom
middenoorontsteking
middenoorontsteking, acute
middenoorontsteking, chronische
middenrif
middenrifbreuk
middervoetsbeentjes
migraine
migraine bij kinderen
migraine, de behandeling van
migraineaanval, uitlokken van een
migrainesymptomen
migraineverschijnselen
milt
milt, aangeboren afwezigheid van de
milt, functies van de
milt, scheuring van de
milt, ziekten van de
milt, zwerf- of wandel-
miltabces
miltader
miltafwijkingen, aangeboren
milttextirpatie
miltfunctiestoornissen
miltinfarct
miltontsteking
miltruptuur
milttrauma
milttumor
miltvergroting
miosis
miskraam, dreigende
misselijkheid
misselijkheid en braken, tijdens de zwangerschap

misselijkheid, oorzaken van
mitralisklep
moederkoek
moederkoek, loslating van de
moederlaag
moedermelk
moedermelk, eerste
moedermelk, te veel
moedervlek
molaren
mond
mond, biologische functies van de
mond, droge
mond, niet-biologische functies van de
mond, ziekten van de
mondholte
mondkanker
mondkeelholte
mondslijmvliesontsteking
mondzweertjes
monnikskapspier
monocyten
mononucleosis infectiosa
monosachariden
mons pubis
morbilli
morbus gallicus
mortaliteit
motorische centra
motorische deel
motorische eenheid
motorunit
mouches volantes
MS
mucosa

mucoviscidose
multipel myeloom
multipele sclerose
musculi sphincter vesicae
musculus
musculus ciliaris
musculus constrictor pharyngis
musculus cremaster
musculus dilator pupillae
musculus quadriceps
musculus sphincter ani externus
musculus sphincter ani internus
musculus sphincter pupillae
musculus sphincter urethrae
musculus sternocleidomastoideus
musculus trapezius
musculus vocalis
myalgia lumbalis
myalgie
myasthenia gravis paralytica
myasthenie
mycose
mycosen, algemene
mydriasis
myelitis
myeloblasten
myocard
myocardinfarct
myocarditis
myodynne
myogelosen
myometrium
myoom
myopie
myosarcoom

myositis
myositis purulenta
myositis rheumatica
myxoedeem
myxovirus

N

naadverbindingen
naevus
naevus flammeus
nagel, bruinzwarte verkleuring van de
nagel, gele verkleuring van de
nagel, groene verkleuring van de
nagel, paarsrode verkleuring van de
nagel, structuurfouten van de
nagel, witte verkleuring van de
nagelbed
nagelgroeven, overdwarse
nagelgroeven, overlangse
nagelmycose
nagelplaat, loslating van de
nagelplooi
nagelproblemen
nagelputjes
nagelriem
nagels
nagels, ingegroeide
nagels, schuurpapier-
nagelschimmels
nagelwortel
nares
nasopharynx
nausea
necrose
nefrocirrose

nefropexie
nefroptose
nefroze
negenoog
nekkrimp
nekpijn
nephritis, acute
nephritis, chronische
nephrolithiasis
nephronen
nephropyelitis
nervus abducens
nervus accessorius
nervus acusticus
nervus cochlearis
nervus facialis
nervus glossopharyngius
nervus hypoglossus
nervus ischiadicus
nervus octavus
nervus oculomotorius
nervus olfactorius
nervus opticus
nervus radialis
nervus recurrens
nervus spinalis
nervus splanchnicus
nervus sympathicus
nervus trigeminus
nervus trochlearis
nervus vagus
nervus vestibularis
nervus vestibulocochlearis
netelroos
neten

netvlies
netvlies, opbouw van het
netvliesandoeningen
netvliesloslating
neuralgia ischiadica
neuralgie
neuriet
neuritis
neurocranium
neurodermitis disseminata
neuromen
neuropathie, diabetische
neurose, hysterische
neus, functie van de
neusaandoeningen
neusamandel
neusbeen
neusbeentjes
neusgaten
neusingangen
neus-keelholte
neuspoliepen
neusschelp, bovenste
neusschelp, middelste
neusschelpen
neuslijmvliesontsteking
neuslijmvliesontsteking, allergische
neusspraak
neustussenschot
neusvleugels
neutropenie
nier, plaatsafwijkingen van de
nieraandoeningen tijdens de zwangerschap
nierbekken
nierbekkenontsteking

nierbekkenontsteking, chronische
nierdialyse
nierectopie
nieren
nieren, bolle zijde van de
nieren, holle kant van de
nieren, opbouw van de
nieren, uitscheidingsfunctie van de
nieren, ziekten van de
nierfiltertjes
nierfunctie, gestoorde
nierfunctieonderzoek
nierinsufficiëntie, acute
nierkanaaltjes
nierpapil, vaatgezwollen in de
niersteenvorming, symptomen bij
niersteenziekte
niertrauma
niertumoren
nierweefselontsteking
nierweefselontsteking, acute
Nikolsky, fenomeen van
noduli
noduli digitorum
noduli rheumatici
nodus, koude
nodus, warme
noradrenaline
nycturie
nystagmus

O

obesitas
observatie-heupsyndroom
obsessies

obstipatie
obstipatio
oedeem
oedeem, angioneurotisch
oedeem, diffuus myx-
oedeem door schildklierbezwaren
oedeem, honger-
oedeem, prebitaal myx-
oedeem van Quincke
oesophagitis
oesophagus
oestron
ogen
ogen, vermoeide en droge
okseltoilet
olecranon
oligoarticulaire vorm van arthritis psoriatica
oligomenorroe
oligomenorroe, primaire
oligomenorroe, secundaire
oligospermie
oligozoöspermie
oligurie
omloop
onderarm
onderbeen
onderdelen van het skelet
onderdruk
onderkaak
onderkaakspeekselklieren
onderzoek, bacterieel
onderzoek, bloed-
onderzoek, CT-scan-
onderzoek, endoscopisch
onderzoek, longfunctie-

onderzoek, MRI-
onderzoek, ontlastings-
onderzoek, röntgen-
onderzoek, urine-
ontgiftig
ontlasten, frequentie van het
ontlasting
ontlasting, bijmengsels in de
ontlasting, de geur van de
ontlasting, kleur van de
ontlasting, samenstelling van de
ontlasting, vormafwijkingen van de
ontsteking
ontsteking, algemene
ontsteking, asteriele
ontsteking, bot-
ontsteking, kraakbeen-
ontsteking, lymfvat-
ontsteking, steriele
ontsteking van de eikel
ontsteking van de matrix en de nagelriem
ontsteking van de schaamspleet
ontsteking van de voorhuid
ontsteking van één gewricht, chronische
ontsteking van het binnenoor
ontsteking van het mastoïd
ontsteking van meerdere gewrichten tegelijk
ontsteking van meerdere zenuwen tegelijk
ontstekingsverschijnselen
ontwrichting
ontwrichting, schouder-
onvruchtbaar
onvruchtbaarheid
onychomycosis
onychoschysis

onyx
oog, lui
oog, onderzoek van het
oogaandoeningen
oogbindvliesontsteking
oogbol, opbouw van de
oogbolrondingsafwijking
oogdruk, verhoogde
oogkamer, voorste
oogkas
oogkassen
oogleden
oogleden, zwelling van de
ooglid- en ooglidrandontsteking
ooglidoedeem
ooglidrand
oogrok, de binnenste
oogrok, de harde
oogrok, de middelste
oogspiegelen
oogspieren
oogzenuw
oievaarsprik
oor, het uitwendige
oorontsteking, uitwendige
oorpijn
oorschelp
oorsmeer
oorsmeer, te veel
oorsmeerprop
oorspeekselklieren
oorsuizen
oorzaken van het dementiesyndroom
opgewektheid, overdreven
opperarmbeen

opperhuid
oprispingen
opsoninen
opvliegers
orbitae
orchidopexie
orchiëctomie
orchitis
oren
organisch deel
oropharynx
os
os calcaneus
os coccygis
os compacta
os ethmoidale
os frontale
os hyoideum
os ilium
os ischii
os lacrimale
os mandibulare
os maxilare
os nasale
os occipitale
os palatinum
os petrosum
os pubis
os sacrum
os sphenoidale
os sphenoidale
os spongiosa
os talus
os temporalis
os zygomaticum

ossa carpi
ossa coxae
ossa lacrimalia
ossa metacarpalia
ossa metatarsalia
ossa nasalia
ossa parietalia
ossa tarsi
ossa temporalia
osteïtis
osteïtis deformans
osteoarthritis
osteoartrose
osteochondritis dissecans
osteochondropathia deformans juvenilis
osteomalacie
osteomyelitis
osteoom
osteopathie
osteopenie
osteoporose
otitis
otitis deformans
otitis fibrosa generalisata
otalgie
otitis externa
otitis externa circumscripta
otitis interna
otitis media
otitis media acuta (OMA)
otitis media purulenta chronica
otolieten
otosclerose
ouderdomsdiabetes
ouderdomswratten

ovaria
overgang
overgang, vervroegde
overgangsklachten in soorten
overloopblaas
ovulatie
ovulatiebloeding
ovum
oxytocine

P

Paget, ziekte van
palatum
palatum durum
palatum molle
palpatie
palpebrae
panaritium
pancreas
pancreasapoplexie
pancreaskopcarcinoom
pancreasnecrose
pancreasontsteking, acute
pancreastrauma
pancreatitis acuta
pancreatitis chronica
paniekstoornissen
papels
papilla duodeni major
papilla mammae
papilla nervi optici
papillae linguales
papillae vallatae
papillen, omwalde
papulae

para-influenzavirus
paracusis Willisii
paranephritis
paraphimosis
parasympathicus
parasympathische zenuwstelsel
parathormoon
parathyreoid hormoon
Parkinson, behandeling van de ziekte van
Parkinson, verschijnselen van de ziekte van
Parkinson, ziekte van
parodontitis
paronychia
parotitis
parotitis epidemica
pars petrosa ossis temporalis
pars pylorica
partus praematurus
patella
PBI
pediculosis
pediculosis capitis
pediculosis corporis
pediculosis pubis
Pediculus capitis
Pediculus corporis
Pediculus pubis
Pediculus vestimenti
pedunculi cerebri
peesandoeningen
peesblessures
peesontsteking
peesschedeontsteking
peesvlies
pelvis

pelvis renalis
pemphigus
pemphigus erythematosus
pemphigus foliaceus
pemphigus vegetans
pemphigus vulgaris
penis
penis, stijf blijven van de
penis, ziekten van de
peniscarcinoom
peniskanker
penisschacht
peptidasen
peptostreptococcus
percussie
percussie, directe
periarthrititis humeroscapularis
pericard
pericarditis
pericarditis exsudativa
pericarditis purulenta
perichondrium
perifere systeem
perilymfe
perinephritis
perineum
periost
periostitis
peristaltiek, anti-
peristaltiek, iso-
peristaltiek, omgekeerde
peristaltiek, versnelde
peritoneum
peritonitis
perniones

persevereren
pertussis
petit mal
pezen
Pfeiffer, ziekte van
phalanges
pharynx
phimosis
Phthirus inguinalis
pia mater
pigment
pigmentcellen
pijn
pijnappelklier
pijnlijk stuit- of staartbeen
pil, de
pinealomen
piramidale systeem
piramidebaan
piramidecellen
pityriasis
pityriasis capitis
pityriasis rosea
pityriasis versicolor
placenta
plasma-eiwitten
plasmazouten
plasmodia
plassen, pijn bij het
plassen,
weinig of niet kunnen
plaveiselcelcarcinoom
plaveiselepitheel
pleinvrees
pleura

pleura costalis
pleura pariëtalis
pleura pulmonalis
pleura visceralis
pleurabladen, kanker van de
pleuraholte
pleuramesothelium
pleuritis
pleuritis, droge
pleuritis exsudativa
pleuritis, natte
pleuritis purulenta
pleuritis sicca
plexus solaris
plica vocalis
plicae semilunares
PMS
PND
pneumoconiose
pneumokokken
pneumonie
pneumonie, aspiratie-
pneumonie, broncho-
pneumonie door gram-negatieve bacteriën
pneumonie
door stafylokokken
pneumonie, Friedländer-
pneumonie, haemophilus-
pneumonie, hypostatische
pneumonie, lobulaire
pneumonie, verslik-
pneumothorax
polio
poliomyelitis
poliomyelitis acuta anterior

pollinose
polyarthritis
polyarthritis rheumatica acuta
polyarticulaire vorm van arthritis psoriatica
polycythemie
polydipsie
polyglobulie
polymyositis
polyneuritis
polyneuropathie
polypnoe
polypus nasi
polysplenie
polyurie
pompholyx
poortader
porosis
portio
portio vaginalis
postmaturiteit
postmenopauze
postnatale depressie
postpartum depressie
PPD
premature geboorte
premenstrueel spanningsyndroom
premenstrueel syndroom
premolaren
preputium
preretinale bloeding
presbycusis
presbyopie
priapismus
prikkelbaarheid
prikkeloverdracht, gestoorde

prikkelvoorziening
primordiale eieren
processi articulares
processi transversi
processus carcoideus
processus mastoideus
processus spinosus
processus xiphoideus
processus zygomaticus
proctitis
proctologische, behandeling van spataderen
proef van Kemp
proef van Lasègue
progesteron
prolapsus ani
prolapsus uteri
prolapsus vaginae
proliferatiefase
prostaat
prostaataandoeningen
prostaatabces
prostaatcarcinoom
prostaathypertrofie
prostaatkanker
prostaatontsteking, acute
prostaatontsteking, chronische
prostaatvergroting
prostaglandine
prostatitis acuta
prostatitis chronica
proteïn bound Iodine-bepaling
protozoa
protozoën
prurigo
prurigo ferox

prurigo gestationis
prurigo mitis
prurigo simplex
prurigo vulgaris
pruritis
pruritus gravidarum
pruritus vulvae
pseudodementie
pseudokroep
pseudomonas aeruginosa
psoriasis
psoriasis arthropatica
psoriasis guttata
psoriasis pustulosa
psoriasis unguium
psoriasis vulgaris
psoriasisnagels
psyche
psyche, kracht van de
psychische aandoeningen
psychische functies
psychose
psychosomatische verschijnselen
PTH
ptosis
ptyalase
ptyaline
ptyalisme
puberteit
puisten
pulmo dexter
pulmo sinister
pulmonalisklep
pulpitis
punctie

punctum lacrimale
pupil
pupilaafwijkingen
pupillen,
ongelijke grootte van
pupilstijfheid, reflectorische
pupilvernauwing
pupilverwijding
purkinjevezels
pus
pustulae
pyelitis
pyelitis, chronische
pyelocystitis
pyelonephritis
pyelonephritis, acute
pyelonephritis, chronische
pyelum
pylorus
pyrosis
pyurie

Q

Quervain-thyreoiditis

R

rachitis
radius
radix
raucitas
ravebeksuitsteeksel
Raynaud, syndroom van
reactieve artritis
recessus epitympanicus
rechtsdecompensatie

recidiveren
reciduaal volume
Recklinghausen,
ziekte van Von
rectocèle
rectocolitis haemorrhagica
rectocolitis ulcero haemorrhagica
rectocolitis ulcerosa
rectum
reflux
refractieafwijkingen
ren mobilis
renes
RES
RES, ziekten van het
resonantie
resoneren
respiratie, abdominale
respiratie, costale
restless legs
resusfactor
rete testis
retentie, acute
retentio testis
reticulo-endotheliale systeem (RES)
retina
retinae, degeneratio
retinitis hemorrhagica
retinopathie, diabetische
retractiele testikel
retroflexie
retroflexio uteri
retroperitonaal bindweefsel
reukklieren
reukzenuw

reuma
reuma, acute
reumaknobbels
reumatiek, vliegende
reumatoïde arthritis
reuzengroei
rhabdomyosarcoom
rhinitis
rhinitis allergica
rhinitis vasomotorica
rhinoconjunctivitis
rhinophyma
ribben
ribben, echte
ribben, valse
ribben, ware
ribben, zwevende
rijpingsfase
rima pudendi
ringkraakbeen
ringworm
rode hond
rokershoest
rolgewricht
Romberg, proef van
roodheid
roodheid van de huid
roodheid, vlekkelijke
roodvonk
rosacea
rotsbeen
rotsbeen
RS-virus
rubella
rubor

ructus
ruggenmerg
ruggenmerg, druk op het
ruggenmergsgezwollen
ruggenmergsontsteking
ruggenmergszenuwen
rugklachten, tijdens de zwangerschap
rugpijn
rugpijn, lage
rust-mestkuur
rustspanning van de spier

S

sacculus
saccus lacrimalis
sacrale systeem
sacro-iliacale gewricht
SAD (Small Airway Disease)
SADT
saliva
salivatio
salpinges
salpingitis
salpingitis proluens
samentrekking, het proces van
sarcoïdose
sarcoïdose, uitingen van
sarcomeer
sarcoom
scabies
scala media
scala tympani
scala vestibuli
scapulae
scapulozona

scarlatina
schaambeen
schaamheuvel
schaamlippen, grote
schaamlippen, kleine
schaamluis
schaamspleet
schaamspleet, jeuk aan de
schaamspleet, kanker van de
schakelcellen
scharniergewricht
schede
schedelbasis
schedelbasisfractuur
schedelbeenderen
schedeldak
scheefhals
scheefhals, aangeboren
scheefstand van het hoofd en de nek
scheelzien
scheenbeen
Scheuermann, ziekte van
schildklier
schildklier, tumoren van de
schildklieraandoeningen
schildkliercarcinoom
schildklierfunctie
schildklierfunctieonderzoek
schildklierfunctie bij volwassenen, te geringe
schildkliergebrek bij jonge kinderen
schildklierhormoon, productie van
schildklierkwabben
schildklierontsteking
schildklierontsteking, chronische
schildklierontsteking,

sub-acute
schildklierwerking, overmatige
schildklierwerking, te zwakke
schildkraakbeen
schimmel, voet-
schimmelinfectie
schimmelziekte
schizofrenie
schouder, bevroren
schouder-handsyndroom
schouderbladen
schoudergordel
schouderpijn
schoudertop
schrompelnier
schubvlecht
schurft
scintigrafie
sclera
sclerosis multiplex
scoliose
scoliotische houding
scrotum
seborrhoea oleosa
seborrhoea sicca
seborroe
sebostasis
sebum
sebum cutaneum
secretiefase
sectio caesarea
sedimentum lateritium
sella turcica
Senear-Usher, ziekte van
sensibele deel

sensorische deel
sepsis
sepsis, metastaserende
septikemie
septische metastasen
septum nasi
septumdeviatie
serotiniteit
serratia
sfigmomanometer
shock, cardiovasculaire
shock, hypovolemische
shock, symptomen van
sialolithiasis
sigma romanum
silicose
singultus
sinus coronarius
sinus frontalis
sinus maxillaris
sinusitis
sinusknoop
skelet, onderdelen van het
skeletspieren
slaapbeen
slaapbeenderen
slaapkwab
slaapstoornissen
slagader, bovenbeen-
slagader, hals-
slagader, knie-
slagader, scheenbeen-
slagader, voetrug-
slagaderen, pols-
slagaderverkalking

slagaderverkalking, verschijnselen van
slagvolume
slakkenhuis
slechthorendheid
slechthorendheid, binnenoor-
slechthorendheid, conductieve
slechthorendheid, geleidings-
slechthorendheid, perceptie-
sleutelbeen
sleutelbeenslagader, linker-
sliding hernia
slijmbeursontsteking
slijmbeurzen
slijmlaag
slikken, bemoeilijkt
slokdarm
slokdarm, divertikels in de
slokdarmkanker
slokdarmontsteking
slokdarmontsteking, chronische
slokdarmontsteking en voeding
slokdarmziekten
sluitspier, binnenste
sluitspier, buitenste
smaakpapillen
smaakstoornissen
smegma
smetten
smetvrees
snijtand
solutio placentae
sonde
spaakbeen
spataderen
spataderen, behandeling van

spataderen in de balzak
spataderen tijdens de zwangerschap
spataderen, wegsputten van
speekselklierandoeningen
speekselklieren
speekselklieren, opbouw en plaats van de
speekselsteen
speekselvloed
spermatogenese
spier
spier, borstbeen-sleutelbeentepel-
spier, monnikskap-
spier van de knie,
grote vierkoppige strek-
spieraandoeningen
spieratrofie
spierbewegingen, willekeurige
spierbundel
spierdystrofie
spieren
spieren van het lichaam
spieren, voeding van de
spiergezwel, goedaardig
spiergezwellen
spierkramp
spierontsteking
spierontsteking, infectieuze
spierpijn
spierplasma
spiersamentrekking
spierspanning, te hoge
spierspanning, te lage
spiertonus
spiertrekkingen
spiertrekkingen in het gehele lichaam

spierverkwijning
spierverlamming
spierverscheuring
spiervezels
spierweefsel, dwarsgestreept
spierweefsel, glad
spierweefsel in soorten
spierweefsel, onwillekeurig
spierweefsel van de borstbeen-sleutelbeentepel-
spier
spierweefsel, voelbare verhardingen in het
spierweefsel, willekeurig
spierweefselgezwel, kwaadaardig
spijsvertering, gestoorde
spijsverteringskanaal, onderzoek van het
spijsverteringsstelsel
spina scapulae
spinnenwebvlies
spirillen
spirocheet
spirocheten
spit
spitsvoetstand
splen
splenectomie
splenitis
splenomegalie
splenoptose
spondylitis
spondylitis ankylopoetica
spondylose
spongieuze botten
spongiosa
spraak, nasale
spraak- of schrijfvermogen, gestoord

sprongbeen
spruw
sputum, bloederig
sputum, bruinrood en slierterig taai
sputum, donkerrood
sputum, geel
sputum, glazig en licht schuimend
sputum, groenachtig
sputum, helderrood en soms schuimend
sputum in soorten
sputum, rozegekleurd en schuimend
sputum, stinkend
stint-vitusdans
staafjes
staar
staartbeentje
staartbeenwervels
stafylokokken
stapelingsproef
stapes
staphylococcus aureus haemolyticus
startpijn
statoconia
status thymicolymphaticus
steatorrhoea
steatorroe
steenpuist
steenpuist, in het uitwendige oor
steenpuistziekte
stemband
stembanden, bovenste
stembanden, onderste
stembanden, valse
stembanden, ware
stembandpoliepen

stemming
stemspleet
stemverlies
stenocardie
sternum
stijgbeugel
Still, ziekte van
stoflong
stollingsfactordeficiëntie
stollingsfactorstoornissen
stoma
stomatitis
stomatitis ulceromembranosa
straallichaam
straallichaam, ontsteking van het
strabismus
strekkers
streptokokken
stress
stress, gevolgen van
stressverschijnselen, behandeling van
striae
stricturae urethrae
stridor
striemen, rode
strontje
strotklepje
strotklepje, ontsteking van het
strottenhoofd
strottenhoofd, onderzoek van het
strottenhoofd, ziekten van het
strottenhoofdontsteking
struma
struma, endemisch
struma lymphomatosa

stuitbeen, pijnlijk
stuitligging
stuitligging, halfonvolkomen
stuitligging, onvolkomen
stuitligging, volkomen
stuwingspapillen
subarachnoïdeale ruimte
subcutis
submucosa
sudor
suikerziekte
suikerziekte,
behandeling van
suikerziekte, onderzoek naar
suikerziekte, verdere symptomen van
sulci
sulcus centralis
sulcus coronarius
sulcus matricus unguis
supercilia
suspensoir
sutura
suturae
syphilis
symfyse
sympathicus
sympathische zenuwstelsel
symphysis
synchondrose
syncope
syndesmose
syndesmosis
syndroom, dementieel
syndroom, manisch-depressief
syndroom, schouder-hand-

syndroom van Korsakoff
syndroom van Ménière
synovia
synoviaal vlies
synoviale gewrichten in soorten
systeem, centrale
systeem, craniocervicale
systeem, intramuraal
systeem, limbisch
systeem, perifere
systeem, sacrale
systole

T

taaislijmziekte
tachycardie
talg
talgklieren
talgklierstoornissen
talgvloed
talgvloed, vette
talus
tamponziekte
tand, opbouw van de
tand- en kiespijn
tandbederf
tandhals
tandkas
tandkasontsteking
tandmergontsteking
tandplak
tandsteen
tandvlees
tandvleesontsteking
tandvleesontsteking, met zweervorming

tandwortel
teelbalkanker
teelballen
teelballen, afwezig zijn van de
teelballen, liggingsafwijkingen van de
teelbalontsteking
teelbalverwijdering
teenkootjes
tegmen cranii
tekenbeetziekte
tela submucosa
teleangiëctasie
telefoonbotje
temperatuurdaling, snelle
temperatuurregulatie
temperatuurstijging, snelle
tendinitis
tendo
tendovaginitis
tendovaginitis crepitans
tendovaginitis obliterans
tendovaginitis stenisans
tennisarm en -elleboog
teno
tenovaginitis
tentorium
tepel
tepel, ingetrokken
tepelhof
tepelkloven
testes
testistumor
tetanie
tetanische contractie
tetanus

thalamus
theca folliculi
thermoregulatie
thoracoscopie
thorax
thrombosis cerebri
thymomen
thymus
thymus persistens
thymus, tumoren van de
thymus, ziekten van de
thymusvergroting
thyreoglobuline
thyreoïditis
thyreoïditis, acute etterige
thyreoïditis, Quervain-
thyreotroop hormoon
thyroxine
TIA
tibia
tinea
tinea pedis
tinnitus
toevallen
tong
tong, fissuur-
tong,
kleurafwijkingen van de
tong, vormafwijkingen van de
tong, witte
tong, zwarte haar-
tongaandoeningen
tongbeen
tongbranden
tongkanker

tongontsteking
tongriempje
tonische fase
tonsilla lingualis
tonsilla palatina
tonsilla pharyngea
tonsillae
tonsillectomie
tonsillitis
tonsillitis, chronische
tonsillitis van Plaut-Vincent
tonsillotomie
tophy
torsio funiculi
torsio testis
torticollis
torticollis congenita
toxic shock syndroom
toxikemie
traanbeentjes
traanbeentjes
traanbuisje
traanklier
traanpunt
traanzak
trachea
tracheïtis
tracheobronchitis
tractus digestivus
transient ischemic attack
transpiratieproblemen
trekken van tanden en kiezen
trichomonaden
Trichomonas vaginalis
tricuspidalisklep

trigeminusneuralgie
trilhaarepitheel
trochanter major
trochanter minor
trochlea
trombocytemie
trombocyten
trombocytopathie
trombocytopenie
trombocytose
trombopenie
trombose
trombose, aderlijke
trombose, slagaderlijke
trombose, symptomen van
trommelholtetrap
trommelvlies
tropenzweer
truncus brachiocephalicus
truncus cerebri
trypanosomen
trypanosomiasis
trypsine
TSH
tuba
tuba auditiva
tuba carcinoom
tubae uterinae
tubuli
tumor
tumor cerebri
tumor, pigment-
tumoren
tumoren, hypofyse-
tumoren

van de pijnappelklier
tumoren van de schildklier
tunica intima
tunica mucosa
tunica muscularis
tunica serosa
tunica vaginalis communis
tussenbloeding
tussenhersenen
tussenwervelschijf
tussenwervelschijven, degeneratie van
tussenwervelschijf,
hernia van de
twaalfvingerige darm
tyloom
tylosis
tympanum

U

uitademing
uitademing, bemoeilijkte
uitputtingsfase
uitscheidingsproef
uitscheidingsstelsel
uitval, halfzijdige
uitval, kortdurende
ulcus cruris
ulcus duodeni
ulcus pepticum
ulcus ventriculi
ulcus ventriculi et duodeni
ulna
unguis
unguis incarnatus
UP

uremie
ureters
urethra
urethra praeternaturalis
urethritis, banale
urethrocèle
ureum
urine, afwijkingen van de
urine, donkerbruine
urine, gele
urine, rode
urine, troebelheid van de
urine, zwarte
urineafscheiding
urinebuis
urinebuis, sluitspier van de
urinebuisontsteking
urinebuisvernauwing
urineleiders
urineproductie, vermeerderde
urineren, moeilijkheden bij het
urineren, nachtelijk
urineren, veelvuldig
urineretentie
urinesediment
urinestoma
urineverlies, ongewild
urticae
urticaria
uterus
uterusextirpatie
uterushypoplasie
uterusmyoom
utriculus
uveitis anterior
uvula

V

vaatafsluiting
vaatgezwel
vaatverwijding, plaatselijke
vagina
vagina, kanker van de
vagina, ontsteking van de
vagina, voorhof van de
vagina-uitzakking
vaginisme
vaginisme, primair
vaginisme, secundair
vaginitis
vagus
valse ribben
valva ileocecalis
varicella
varices
varicocèle
vas deferens
vatbaarheid
Vater, papil van
vena
vena cava inferior
vena cava superior
vena lienalis
vena portae
vena portalis
vena pulmonalis
vena spermatica interna
venae brachiocephalicae
venae jugulares internae
venster, ovaal
venster, ronde
ventriculus

ventrikel
ventrikelfibrilleren
ventrikelflutter
ventrikelseptumdefect (VSD)
venulae
veranderd eetgedrag tijdens de zwangerschap
verbening, enchondrale
verbindingen tussen de botten
verbindweefsel
verdunningsproef
verhemelte
verhemelte, harde
verhemelte, zachte
verhemelteboog, achterste
verhemelteboog, voorste
verkoudheid
verlamming aan één lichaamszijde
verlamming, halfzijdige
verlamming, kinder-
verlengde merg
verlostang
vermoeidheid, snelle
verrekking
verruca filiformis
verruca plana
verruca plantaris
verruca seborrhoeica
verruca senilis
verruca vulgaris
verrucae
verslikpneumonie
verstandskies
verstopping
verstopping, behandeling van
verstopping tijdens de zwangerschap

verstuiking
verstuiking, ste graad
verstuiking, de graad
verstuiking, de graad
vertebra
vertebrae cervicales
vertebrae coccygeae
vertebrae lumbales
vertebrae sacrales
vertebrae thoracicae
vertigo
verzamelbuisjes
verzamelvaten
verziendheid
vesica fellea
vesica urinaria
vesiculae
vesiculae seminales
vestibula nasi
vestibulum
vestibulum vaginae
vet in de ontlasting
vetklomp
vetzucht
vetzucht, complicaties van
vibrio's
vijgwratten
vijgwratten, brede
villi intestinales
vingerkootjes
viruspneumonie, ernstige
viruspneumonie, lichte
virussen
virussen, besmetting door
visschubbenziekte

vitaminen, vorming van
vitamineproductie van de huid
vitiligo
vleesboom
vleesboom
vlies, synoviaal
vliesverbindingen
vloed, witte
vochtbalans
vochtbalans, negatieve
vochtbalans, positieve
vochtblaas
vochtophoping
voedingsstoffen, opslag van
voedseladditieven
voet
voetbalknie
voetwortelbeentjes
volvulus
vomitus
voorhof
voorhofstrap
voorhoofdsbeen
voorhoofdsbeen
voorhoofdsholte
voorhoofdsholte
voorhoofdskwab
voorhoofdsligging
voorhoorncellen
voorhuid
voorhuid, ontsteking van de
voorhuid,
vernauwing van de
voorstanderklier
voortplantingsstoornissen

vorming van de botten
vreetcellen
vroeggeboorte
vrouwenziekten en zwangerschap
vruchtafdrijving, kunstmatige
vruchtbaarheid
vulva carcinoom
vulvitis

W

waarneming
Waldeyer, ring van
wandbeenderen
wandelnier
wangen
ware ribben
warmte
water- en zouthuishouding
watergezwel
waterhoofd
waternier
waterpokken
wateruitscheiding, regulering van de
waterzakbreuk
waterzucht
weefselafsterving
weefsels, collagene
wenkbrauwen
wervel
wervelboog
wervelgat
wervelkolom
wervelkolomafwijkingen
wervelkolomdegeneratie
wervellichaam

wervelontsteking
wervels, borst-
wervels, hals-
wervels, heiligbeen-
wervels, lenden-
wervels, staartbeen-
wervelslagaderen
white spot disease
wiggebeen
wijnvlek
wil
wimpers
winderigheid
winterhanden en -voeten
witte vloed bij jonge kinderen
woekeringsfase
wondroos
wormvormig aanhangsel
wratten

X

xanthelasmata
xanthomen
xerostomie

Z

Z-lijn
zaadballen
zaadblaasjes
zaadcellen,
daling van de hoeveelheid
zaadleider
zaadstreng
zaadstreng, verdraaiing van de
zadelgewricht

zakje, ovale
zakje, ronde
zeefbeen
zeefbeenholten
zegel
zemelenuitslag
zenuw, aangezichts-
zenuw, drieling-
zenuw, evenwichts-
zenuw, gehoor-
zenuw, gezichts-
zenuw, ondertong-
zenuw, oog-
zenuw, reuk-
zenuw, tong-keel-
zenuw, zwervende
zenuwbaan
zenuwen, gehoor-
zenuwen van het evenwichtsorgaan
zenuwontsteking
zenuwpijn
zenuwstelsel
zenuwstelsel, animale
zenuwstelsel, autonome
zenuwstelsel, centrale
zenuwstelsel, onwillekeurige
zenuwstelsel, parasymphatische
zenuwstelsel, perifere
zenuwstelsel, sympathische
zenuwstelsel, vegetatieve
zenuwstelsel, willekeurige
zenuwstelsel,
ziekten van het centrale
zenuwstelsel,
ziekten van het perifere

zenuwstelsel,
ziekten van het vegetatieve
ziekte, Engelse
ziekte, Lyme-
ziekte, vallende
ziekte van Alzheimer
ziekte van Bechterew
ziekte van Forestier
ziekte van Heine-Medin
ziekte van Hodgkin
ziekte van König
ziekte van Paget
ziekte van Parkinson
ziekte van Scheuermann
ziekte van Still
ziekte van Von Recklinghausen
ziekteoorzaken, allergische
ziekteoorzaken, degeneratieve
ziekteoorzaken, voeding
ziekteoorzaken, endogene
ziekteoorzaken, exogene
ziekteoorzaken, psychogene
ziekteoorzaken, toxische
ziekten van het centrale zenuwstelsel
ziekten van het vegetatieve zenuwstelsel
ziekteverwekkers in soorten
zijbanden, uitwendige
zijkwab
zintuigfunctie van de huid
zitbeen
zona haemorrhoidales
zonula
zuren- en basenevenwicht
zuurbranden
zuurgraad

zuurstofsaturatie
zuurstofspanning
zwaardvormig aanhangsel
zwangerschap, buitenbaarmoederlijke
zwangerschap, mola-
zwangerschapsanemie
zwangerschapsbraken
zwangerschapseclampsie
zwangerschapshypertensie
zwangerschapsjeuk
zwangerschapsklachten
zwangerschapsmasker
zwangerschapsoedeem
zwangerschapsstriemen
zwangerschapsstuipen
zwangerschapssuikerziekte
zweervorming aan de twaalfvingerige darm
zweervorming in de maag en de
    twaalfvingerige darm
zweetklieren
zwellichamen
zwellling
zweeten, overmatig
zwevende ribben
zwezerik